

SF vektor

10

MAY
2010

FANZIN SF TIMA

Naučna i epska fantastika, fantazi i horor

svemirske stanice
freelancer
džef hok
džordž romero
moj svemirski safari

vitez i gospa
jato
tiha noć
čovekova kutija
vodonik
pacov

SADRŽAJ

Uvodna reč	5
Svemirske stanice	7
Kratke zanimljivosti iz nauke	18
Slobodnjak (Freelancer)	21
Džef Hok	27
Džordž A. Romero	33
Moj svemirski safari	39
Nil Gejmen - Vitez i gospa	49
Džejms Van Pelt – Jato	57
Žoze Bareiros - Tiha noć	73
Majk Mekrejt - Čovekova kutija	83
Majkl Svonvik – Vodonik	86
Džin Ris - Priče iz kineskog zodijaka: Pacov	89

SF Vektor broj 10, maj 2010.

Urednik broja: SF team

Priloge pripremili: MasterYoda, Sal, NaraYan, Dan555

Prevod: Master Yoda, Tanjica, Elite

Tehnička priprema: Dan555

Podrška: SF team & SF friend.

Ovaj fanzin i prilozi u njemu mogu se slobodno dalje pojedinačno distribuirati, ali obavezno naznačite da je SF tim autor i dodajte link ka našem sajtu

www.sftim.com.

Nije dozvoljena bilo kakva prodaja ovog fanzina niti prisvajanje autorstva.

Uvodna reč

Uvodnu riječ ovog, jubilarnog, desetog broja našeg (a nadam se i Vašeg) SF Vektora posvetiću jednom drugom projektu SF Tima.

Sve je počelo kada je Svetlost lutalica prevela jednu priču i svima skrenula pažnju na zbirku pod imenom **Periodni sistem naučne fantastike** Majkla Svonvika. Radi se o zbirci od 118 SF ili F priča inspirisanih hemijskim elementima. Cijela koncepcija a i veliki broj priča su nam se dopali u tolikoj mjeri da se rodila ideja da ih sve prevedemo i objavimo. ***I to legalno.***

Obratili smo se gospodinu Svonviku i, za divno čudo, u dosta kratkom roku dobili saglasnost da sve prevedemo i objavimo na našem sajtu, bez ikakvih obaveza.

Sada nas je tek čekao pravi posao. Trebalo je prevesti sve priče, stilski i terminološki usaglasiti prevode jer razlike su neminovne kada prevode radi više ljudi, postaviti sve to na naš sajt. Ali ne bilo kako. Naše rješenje moralo je biti bolje i ljepše od originala, tada dostupnog na SciFi.com. Koliko smo u tome uspjeli, možete provjeriti ako posjetite <http://www.sftim.com/svonvik/> a ja ću Vam prenijeti šta o nama i cijeloj ovoj stvari kaže gospodin Svonvik u svom blogu:

Pogledajte ovo! SF tim je preveo na srpski Periodni sistem naučne fantastike.

SF tim je neformalna grupa fanova i entuzijasta iz Srbije (sa članovima iz Bosne, Hrvatske i Crne Gore) koja se okuplja na veb-portal i forumu sftim.com. Uz vesti, prikaze knjiga i filmova, razgovore o naučnoj fantastici, njenim podžanrovima i srodnim žanrovima, objavljuju svoj SF-vebzin, Vektor. I, uz moju dozvolu, preveli su moju zbirku od 118 kratkih priča fantastike.

Gore je pojednostavljen sken sajta koji su napravili (u poruci je

data slika, prim.prev.). Sam sajt je mnogo živopisniji. Plus, baš svaka priča je ilustrovana zaista divnim ilustracijama profesionalnog kvaliteta. Zadovoljstvo je i samo pregledati ih.

U savršenom svetu, ovi ljudi bili bi plaćeni za sav taj naporan posao. Ali, barem mogu imati zadovoljstvo dobro urađenog posla. Ako budem mogao da saznam imena prevodilaca i umetnika, napisaću ih kasnije u blogu.

Original teksta može se pročitati u blogu:

<http://floggingbabel.blogspot.com/2009/09/serbian-periodic-table-of-science.html>

A sad par riječi o ovom broju Vektora. Krećući od neke **orbitalne svemirske stanice** on će vas povesti u **svemirski safari** do srca univerzuma, planete Coruscant. Dok putujete neznanim svemirskim stazama srešćete **Džefa Hoka**, možda će vas uplašiti poneki **Romerov** zombi ali i opustiti razne **naučne zanimljivosti**. Možete se zabaviti uz legendarnu igru **Freelancer**, a tu je i novi **paket dobrih priča** da prekratite duge sate putovanja među zvijezdama.

Uživajte, i čitamo se u Vektorovoj jedanaestici.

Vaš SF tim.

SVEMIRSKÉ STANICE

SVEMIRSKKE STANICE

Svemirske stanice su veštačke tvorevine koje se nalaze zasada u orbiti naše planete, a služe za prihvat i smeštaj ljudi na duži ili kraći vremenski period. Drugi, adekvatniji naziv za svemirske stanice bi bio orbitalne stanice, jer se odnose direktno na samu lokaciju stanice.

Sve dosadašnje stanice, kao i jedina koja je ostala u upotrebi (MKS - ISS) su bile smeštene u takozvanoj niskoj orbiti (Low Earth Orbit - LEO). Prednost te orbite (koja je zvanično definisana od 160 do 2000 kilometara od površine Zemlje) je ta što se nalazi iznad Zemljine atmosfere, a ispod Van Alenovog radijacionog pojasa. Na toj visini zemljino magnetno polje je dovoljno da skoro sasvim neutrališe solarni vetar i kosmičku radijaciju, koja bi bila pogubna za posadu orbitalne stanice.

Uprkos idealnoj visini geostacionarne orbite (GEO) mnogi sateliti su postavljeni u LEO orbitu zbog očuvanja osetljive elektronike. Takođe, troškovi lansiranja do te orbite su daleko manji. Mana te orbite je što ti sateliti prave kompletnu revoluciju oko zemlje za otprilike 90 min, brzinom od 8 kilometara u sekundi (24700 kilometara na sat), tako da telekomunikacioni satelit, bez svoje mreže satelita ne bi imao svrhu radi pokrivanja teritorije ispod sebe. Ipak, prednost LEO orbite je ta što primopredajnicima na istima treba manje snage, i što je spomenuta elektronika bolje zaštićena. Naravno, geostacionarna orbita je najidealnija za meteorološke i telekom satelite zbog samog ugla u odnosu na Zemlju, tako da satelit „visi“ uvek iznad istog dela Zemlje.

Dizajneri satelita uzimaju obe orbite u obzir, i prave kompromise za najoptimalnije iskorištavanje satelita, radnog veka i troškova. Razumljivo je onda zašto se svemirske stanice smeštaju u LEO orbitu. Sigurnost posade od radijacije, kao i manji troškovi izgradnje i dopremanja čine LEO orbitu optimalnim izborom.

Orbitalne stanice se generalno dele u dva tipa: monolitne i modularne.

Monolitne, kao što i sam naziv sugeriše, su napravljene iz jednog komada i tako iznošene raketom nosačem u orbitu, sve sa zalihama i opremom. Modularne stanice su vremenom nadograđivane u samoj orbiti, a iznošeno je samo jezgro stanice. Predstavnici monolitnih stanica su američki Skajlab, i serija ruskih Saljut stanica.

Skajlab (SkyLab), jedini američki pokušaj

Skajlab je prva američka orbitalna stanica, a druga u svetu koja je imala ljudsku posadu.

Stanica je lansirana 14. maja 1973. godine na raketi Saturn INT 21, modifikovanoj dvostepenoj raketi Saturn 5, iz svemirskog centra Kenedi.

Prilikom leta ka 435 kilometara visokoj orbiti, došlo je do oštećenja mikrometeoritskog i sunčevog štita, kao i solar-nog panela. Ta oštećenja su uzrokovala veliki defi-

cit u snabdevanju električnom energijom, a posle i topljenja unutrašnjeg plastičnog omotača stanice. Uprkos pokušaja popravke same stanice, problemi nisu rešeni tako da je stanica orbitirala u poluoperativnom stanju.

Ipak, stanica je zabeležila mnogo uspeha tokom svojih godina operativnog rada. Samo da spomenemo da je na njoj odrađeno oko 2000 časova naučnih i medicinskih eksperimenata, da su sa iste analizirane sunčeve pege i da su astronauti iz stanice ostvarili ukupno 42 časa vanstaničnih aktivnosti u svemiru oko stanice.

Skajlab je napušten u februaru 1974 godine misijom oznake SL-4. Povratak na stanicu je planiran u okviru prve Spejs Šatl misije (STS-1) 1981. godine. Na žalost, NASA više nije imala raspoloživih letelica da ponovo „naseli“ stanicu u tom međuvremenu.

Povećana solarna aktivnost, koja je zagrejala spoljne omotače Zemljine atmosfere, je uticala i na samu stanicu sa posledicom neminovnog rušenja u atmosferu. Par sedmica pre toga, NASA operateri su uspeali da ostvare kontakt sa šest godina napuštenom stanicom i usmere njen pad u sigurnu zonu.

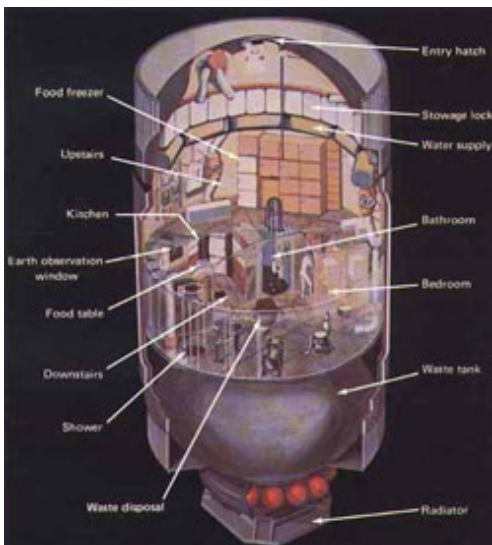
Obrušavanje stanice u atmosferu se desilo 11. jula 1979. godine. Delovi stanice su završili u indijskom okeanu, kao i u zapadnoj Australiji.

Enterijer stanice se sastojao iz dva nivoa razdvojena metalnom rešetkom na koju su astronauti mogli da pričvrste svoju obuću i ostanu fiksirani. Na „gornjem“ spratu se nalazilo skladište, veliki slobodan prostor za izvršavanje raznih eksperimenata, kao i dve vazdušne komore, jedna okrenuta prema Suncu, a druga ka Zemlji.

Donji „sprat“ se sastojao od tri spavaća odeljka, male trpezarije, kuhinje, tuš kabine, radnog prostora i kupatila.

Na kraju opisa Skajlab-a, da spomenem i par tehničkih karakteristika iste.

Posada:	3
Masa:	77.088 kg
Životni prostor:	283,17 m ³
Perigej:	434,0 km
Apogej:	441,9 km
Orbitalna inklinacija:	50 °
Orbitalni period:	93,4 min
Orbita po danu:	15,4
Dana bez posade:	2.249 dana
Dana sa posadom:	171 dan
Broj orbita:	34.981
Pređena putanja:	$1,43 \times 10^9$ km

Ruske svemirske stanice

Ruski, tj. ondašnji sovjetski program svemirskih stanica, koji je otpočeo prvom operativnom orbitalnom stanicom u istoriji čovečanstva nazvanom Saljut 1 (DOS-1), može se podeliti u tri faze.

Budući da su Rusi lansirali mnogo više stanica nego amerikanci (koji su imali samo Skylab i još par nerealizovanih projekata) prirodno je da je svaka sledeća stanica evoluirala u tehnološkom aspektu od prethodne, i podela na faze tog programa je neminovna i olakšava pregled istoga. Dakle, ruski (sovjetski) program orbitalnih stanica možemo podeliti u tri faze, prema tehničkim karakteristikama.

Saljut - prva generacija ruskih orbitalnih stanica

Prva faza obuhvata monolitne stanice, tj. stanice koje se nisu mogle modularno nadograđivati i koje su svoje zalihe nosile prilikom lansiranja.

Saljut 1 (DOS-1) je lansirana 19. aprila 1971. godine sa kosmodroma Bajkonur. U orbitu ju je iznela raketa nosač „Proton“.

Namena prve orbitalne stanice je bila testiranje sistema stanice, optičko i radio osmatranje nebeskih tela sa „ugrađene“ mini opservatorije „Orion 1“.

Paralelno sa razvojem Saljut orbitalnih stanica, razvijao se i vojni program nazvan „Almaz“. Da bi se zapad naveo na pogrešan trag, sve stanice (civilne i vojne) su nosile naziv Saljut.

Nakon uspešnog lansiranja Saljut-1 i postavljanja u 200 km visoku orbitu, sovjetska letelica Sojuz 10, 23. aprila iste godine nakon 24. časovnog prilaza stanici ostvaruje kontakt sa istom, takozvani „doking“. Ipak, do „naseljavanja“ stanice prvom posadom nije došlo usled mehaničkog kvara na samom brodu, Sojuzu 10. Po zvaničnim izvorima, vrata koja su trebala propustiti astronaute u Saljut su se zaglavila, tako da je misija opozvana. Prilikom odvajanja od Saljuta su nastupili određeni problemi, tako da su u kabinu Sojuza 10 prodrli toksični gasovi koji su uzrokovali kolabiranje jednog od astronauta.

Na svu sreću, povratak na Zemlju je prošao bez daljnih problema, i sva trojica astronauta, nesuđenih „stanovnika“ prve orbitalne stanice su se uspešno oporavila. Sojuz 10 se vratio na Zemlju 25. aprila 1971. godine i aterirao u Kazahstanu, u blizini grada Karagandi.

6. juna 1971. godine, sovjeti lansiraju Sojuz 11 sa dva člana posade u susret stanici. Preko tri sata je posadi broda trebalo da se spoje sa istom, i po prvi put u istoriji čovek je naselio orbitalnu stanicu. Do 29. juna posada obavlja razne zadatke i eksperimente na stanici, uključujući sledeće:

Provera svih staničnih uređaja, strukture i sistema, testiranje manuelnih i autonomnih procedura za orijentaciju i navigaciju, kao i sve sisteme manevrisanja stanice u orbiti i osmatranje zemljine geologije i meteorologije, kao i praćenje procesa i fenomena u zemljinoj atmosferi i u svemiru u elektromagnetnom spektru. I najbitniji, pionirski zadatak astronauta, sprovođenje isplaniranih medicinsko-bioloških studija u cilju saznanja o uticaju svemira i dužeg boravka u istome na čovečiji organizam.

29. juna izbija manji požar na stanici, i misija se prekida. Astronauti se vraćaju u Sojuz 11, koji je svo vreme boravka bio spojen sa stanicom, i započinju poniranje ka Zemlji.

I onda, usled pada pritiska u brodu zbog iznenadnog otvaranja spoljnog ventila-poklopca, koji je imao za posledicu nestanak kiseonika, oba

astronauta ginu. Istinski heroji i pioniri svemira su bili prvi stanovnici prve orbitalne stanice u istoriji, ali na žalost nisu dočekali zaslužene počasti od čovečanstva, svoje zemlje i najbitnije, svojih najmilijih. Njihova imena su Viktor Georgi Dobrovolski i Vladislav Nikolajevič Volkov.

Ipak, Rusi nedugo zatim, 29. jula 1972. godine lansiraju DOS 2 stanicu, a koja se odnosi na jednu od Saljut orbitalnih stanica. Usled nepaljenja drugog stepena rakete nosača Proton, ista se zajedno sa orbitalnom stanicom ruši u pacifički okean.

Naredno lansiranje je iznelo Saljut 2 u orbitu, ali ne zadugo. Saljut 2 je u stvari bila stanica Almaz, iz istoimenog vojnog programa. Nazvana je drugačije da bi prikrili pravu prirodu te stanice. Kada se stanica smestila u orbitu, blizu nje je eksplodirao deo Proton rakete koji ju je izneo, i pretpostavlja se da je tom prilikom sićušni delić Protona oštetiio trup stanice koji je uzrokovao pad pritiska u istoj. Posade tada na svu sreću nije bilo, jer su sve stanice redom iznošene bez ljudstva.

Nedugo nakon toga, iz neobjašnjivih razloga oba solarna panela se kidaju sa trupa stanice, i ista ostaje bespovratno bez električne energije. Saljut 2 se obrušio u atmosferu 28. maja 1973. godine. Pre rušenja Saljut 2, sovjeti lansiraju „Kosmos 557” stanicu 11. maja iste godine. U pitanju je bila prikrivena vojna Almaz stanica, tj Saljut stanica vojne namene. Međutim, iako je uspešno smeštena u svoju operativnu orbitu (266 km u apogeju, tj najvišoj visini od površine zemlje) gubi kontakt sa zemaljskom kontrolom i nerazjašnjeno aktivira svoje potisnike za ispravku orbite. Budući da je „snimljena” od zapadnih radara gubi svoju vojnu funkciju, a i usled sagoravanja svog rezervnog goriva Rusi je deklariraju kao „Kosmos 557” prikrivajući time i dalje Almaz program, obrušavaju je u atmosferu sedam dana posle. I ova stanica je ostala „nenaseljena”.

Saljut 3 je lansiran 25 juna 1974. godine, takođe u okviru vojnog Almaz programa. Smeštaju je u orbitu od 268 do 272 visine (perigej i apogej). Stanica se uspešno održala na datoj visini, svo vreme okrenuta ka Zemlji do njenog obrušavanja u atmosferu. Za to joj je bilo potrebno da oko pola

miliona puta aktivira svoje potisnike za korekciju orbite. Nastanjena je 3. jula iste godine dvojicom astronauta koji su dopremljeni Sojuzom 14. Oba astronauta uspešno obavljaju svoju misiju koja se sastojala od testiranja 30 milimetarskog NR 30 topa za samoodbranu stanice (koji je bio u ono vreme redovno naoružanje sovjetskih borbenih aparata, a sa istim su sa stanice uspeli da raznesu jedan satelit), uspešno osmatranje zapadnih raketnih baza, par naučnih eksperimenata i pripreme lansiranja modula sa osmatračkim podacima (filmovima) ka zemlji. Modul je uspešno dotakao sovjetsko tle 24. septembra, i možemo samo pretpostaviti važnost njegovog sadržaja.

Sojuz 15 poleće 26. augusta sa drugom posadom ka stanici, uspešno prilazi ali aparati za automatsko spajanje zakazuju. Budući da nisu imali dovoljno goriva za manevre, misija se otkazuje i Sojuz 15 se vraća na zemlju.

Sovjetski zvaničnici taj neuspeh tumače da cilj misije nije bio spajanje sa stanicom, nego ispitivanje manevarskih sposobnosti Sojuza u okolini orbitalnih stanica.

Prvobitna posada napušta stanicu 19. jula. Usled gubitka orbite, stanica se obrušava u atmosferu 24. januara 1975. godine.

26. decembra 1974. godine sa Bajkonur svemirskog centra lansiraju Saljut 4. Doseže svoju orbitu od 343 km najbliže visine i uspešno se postavlja u operativni položaj. Stanica je bila kopija DOS 3 misije (Kosmos 557) i u sebi je nosila 25 milimetarski solarni teleskop, kao i dva teleskopa sa X zracima.

Bilo je planirano da je nastane tri posade u „rotaciji“. Prva, dopremljena Sojuzom 17 januara 1975. godine i druga, 24. maja, Sojuzom 18. U 288. sekundi, na visini od 145 kilometara na Sojuzu 18a, koji je iznosio treću posadu ka stanici, dolazi do tehničkih problema prilikom odvajanja drugog i trećeg stepena rakete nosača, koje je uzrokovalo veliku devijaciju trajektorije. Sigurnosni mehanizmi automatski odvajaju Sojuz 18a od rakete Proton, i posada započinje proceduru prizemljenja. Padobrani se na sreću otvaraju, i Sojuz 18a sleće u planinski predeo oko 800 kilometara zapadno od kineske granice. Komandant Sojuza, misleći da su pali na kinesku teritoriju, u samom brodu spaljuje vojna dokumenta koja su se odnosila na ciljeve misije. Oba astronauta nisu pretrpela ozbiljnije posledice prinudnog sletanja i akcijom spasilačke misije su uspešno evakuisani u roku od 24 sata u Zvezdani Grad. Sam brod je evakuisan neko vreme posle toga.

Druga posada Saljut 4 boravi u orbiti 63 dana, a neimenovani Sojuz ostaje spojen za stanicu cela tri meseca, testirajući mehanički integritet cele strukture.

Stanica napušta svoju orbitu 2. februara 1977. godine, a narednog dana započinje obrušavanje u atmosferu zemlje.

Saljut 5, poslednja vojna orbitalna stanica u okviru Almaz programa, a koji je prikriiven u Saljut programu, je lansirana 22. juna 1977. godine sa Bajkonura, takođe na raketi nosaču Proton. Stanica je projektovana jako slično Saljut 3 i takođe imala modul za smeštaj prikupljenih materijala.

Od planirane tri posade, samo dve su se smenile. Po programu, druga po redu posada, koja je stigla pred samu stanicu 15. oktobra 1976. godine, nije uspela da se spoji sa Saljutom 5 i misija je otkazana, a Sojuz 23 sa nesuđenim stanarima vraćen na zemlju.

Sojuz 24 iznosi drugu posadu (treću planiranu) i ista uspešno završava sve date zadatke u periodu od 8. do 25. februara

1977. godine. Samo dan posle, modul sa podacima se odvaja od stanice i aterira na rusko tle, kao kruna uspešnosti misije.

Stanica se obrušava u atmosferu 8. augusta 1977. godine.

Iako napuštena u operativnom stanju, (kao i prethodne uspešne stanice i misije) dolazi do gubitka orbite zbog nedostatak goriva koje je neophodno za korekcije i održavanje iste.

Ovom stanicom se završava prva faza, tj. generacija orbitalnih stanica, kao i Almaz vojnog programa. Rukovodstvo SSSR je zaključilo da taktičke prednosti vojnih orbitalnih stanica ne opravdavaju enormne troškove izrade, lansiranja i održavanja istih, te gase Almaz program.

Druga faza orbitalnih stanica će implementirati sva iskustva prethodne generacije u izradi dugotrajnih i sigurnijih orbitalnih habitata i biće isključivo usmerena u mirnodopska istraživanja, internacionalizaciju samog programa (ispočetka samo sa zemljama varšavskog pakta) i naravno, sovjetskog prestiža i ponosa.

Po mom skromnom mišljenju, sasvim zasluženo.

Saljut – druga generacija

Stanica Saljut 6, lansirana 29. Septembra 1977. godine takođe bez posade na raketi nosaču Proton, je redizajnirana i konceptualno drugačija platforma od svojih prethodnica iz prve generacije. Najveća karakteristika novog dizajna se ogleda u sekundarnom „docking port-u“ to jest, drugom otvoru za pristanak i spajanje letelica. Prvenstveno se misli na otvor za automatizovani brod „Progres“, koji je u biti modifikovana Sojuz letelica i služi za dopremanje goriva i ostalih potrepština na Saljut 6. Posade te stanice su oborile sve rekorde, pa čak i onaj koji je posada Skajlab-a postavila.

Stanica je u orbiti provela 1764 dana, a od toga 683 „naseljena” sa 33 člana posade i posetiocima, a imala je susret sa 16 brodova sa ljudskom posadom i 14 automatizovanih letelica (bez posade).

Sa masom od skoro 20 tona, bila je najteža ruska orbitalna stanica prve i druge generacije.

Takođe, bila je i prva stanica koja je primala posetioce iz drugih država, pretežno ondašnjeg varšavskog pakta. Zanimljivost za ovu stanicu je da je jedna posada provela na njoj ravno 185 dana, oborivši sve dotadašnje rekorde, i da je četvrta posada uspela razviti 10-to metarski radio teleskop sa nje. Kada je konačno bila napuštena 1981. godine, sovjeti lansiraju 25. aprila 1981. letelicu

TKS (Kosmos 1267), zaostatak iz ugašenog vojnog Almaz programa, da se spoji sa stanicom. TKS je bio bez posade, i cela operacija je bila automatska. Cilj misije je bio da potvrdi kompatibilnost između različitih tipova letelica. TKS se uspešno spojio sa stanicom, i tako spojeni su se oboje urušili u atmosferu 29. jula 1982 godine.

Saljut 7, poslednja stanica iz Saljut serije je bila rezervna stanica „šestice”. Istovetna u svakom aspektu, ipak je imala na sebi pojedine savremenije i modernije delove. Operativna upotreba (sa posadom) joj je iznosila 4 godine i 2 meseca. Ugostila je ukupno deset posada u okviru šest glavnih ekspedicija, sa četiri naknadna leta. I po prvi put, ugostila je astronaute van zemalja varšavskog ugovora. Astronaute iz Indije i Francuske.

U svakom momentu „naseljenosti”, na njoj je obitavalo od dve do šest osoba. Primila je na svoje „dokinge” 11 Sojuza T i 15 automatskih Progres brodova, što dovodi do impozantnih 25 pristajanja, uz par „kikseva”, nakon kojih bi usledio ponovni, uspešni „doking” na stanicu.

Na njoj su ostvarene dužine misije od 211, pa čak i 237 dana. Tom prilikom je urađeno trinaest vanbrodskih aktivnosti.

22. augusta 1986. godine, stanica je pomeren na 492 x 474 kilometarsku orbitu, jer je planirano da se tamo susretne sa nesuđenim raketoplanom „Buran“.

Ipak, solarna aktivnost jača od očekivane skratila je njen životni vek.

Krajem 1990. stanica se nije mogla više kontrolisati, da bi se napokon 7. februara 1991. obušila u atmosferu, označavajući kraj Saljut programa, ali i rađanje najsvetlije zvezde i ponosa aeronautike i samo tehnološko jezgro sadašnje ISS...

Sagorevanjem Saljuta 7 u atmosferi Zemlje, rodio se DOS-7, poznat kao jezgro stanice Mir.

Mir - svemirska stanica treće generacije

20. februara 1986. godine na raketi-nosaču Proton izneta je u svemir stanica Mir, na visinu od 151 x 215 (peri i apogej) kilometara.

Ubrzo nakon lansiranja, sovjetski mediji su objavili da stanica ima šest doking otvora i masu od nepune 21 tone (da bi na kraju, modularnim proširenjima, „narasla“ do fantastične brojke od 135 tona).

Jezgro stanice je u sebi zadržavalo četiri odeljena, i to za rad, život, mašinski deo (motori) i doking (odeljenje za spajanje sa drugim letelicama).

Prvi stanovnici najnovije i najmodernije sovjetske svemirske stanice su bili kosmonauti Leonid Kizim i Vladimir Solovjev. Zanimljivost

vezana za njih dvojicu je ta da su svoj brod, kojim su pristigli na Mir, Sojuz TM-2, iskoristili kao Spejs Šatl i „otplovili“ njim do Mir-ove prethodnice, stanice Saljut 7, obavili na istoj određene radove i bezbedno se vratili na Mir.

U godinama koje slede, od 1987 do 1996. jezgru stanice su dodati sledeći moduli, svi sa svojim specifičnim namenama.

Prvi modul, Kvant 1 je u sebi nosio opremu za astrofizička osmatranja i istraživanja. Za njim slede moduli Kvant 2, Kristal, Spekr, zatim doking modul za pristajanje američkih spejs šatlova i napokon modul Priroda.

Sa Mira, dolaskom Kventa 2, sovjeti testiraju svoje EVA ORLAN D i DM odelo (posebno svemirsko odelo za vanbrodske aktivnosti, koje je i dan danas u operativnoj upotrebi na međunarodnoj svemirskoj stanici). Sve navedene module (sem doking modula za spajanje sa spejs šatlovima) je iznela raketa nosač Proton K. Spomenuti doking modul je izneo spejs šatl Atlantis.

Nesumnjivo da je Mir najslavnija svemirska stanica ikad napravljena, i da će to zasigurno dugo ostati. Za svog radnog veka bila je naseljena sa preko stotinu kosmonauta, prešla put od 3 milijarde kilometara, orbitirala 15 godina, suočila se sa preko 1500 raznih problema i kvarova, dok je nisu urušili 21. marta 2001. godine u pacifički okean.

Mir je zaokružio superiornost sovjetsko-ruske tehnološke nadmoći u svemiru, i to permanentno. Sadašnje jezgro, kao i većina tehnologije na međunarodnoj kosmičkoj stanici (ISS) je rezultat višedecenijskog istraživanja, lansiranja i održavanja orbitalnih stanica ispaljenih sa Bajkonura, kao i nasleđe žrtava sovjetsko-ruskog svemirskog programa.

Priredio Sal

Kratke zanimljivosti iz nauke

Jesmo li majmuni ili nismo...

Razlika između ljudskih bića i šimpanzi je u samo 1,2% gena, ali to predstavlja ogromnu razliku u ponašanju i inteligenciji. Jedna od tih razlika je i u tome što su ljudska bića u stanju da prepoznaju sama seba kad se postave ispred ogledala. To ukazuje na jednu veoma važnu osobinu - svest o sebi.

Mozak...

Mozak odrasle osobe ima samo oko 2% ukupne telesne težine, a troši oko 20% ukupne energije. Kod novorođenčeta za rad mozga troši se i do 60% ukupno potrošene telesne energije.

Zbog Avatara promenjeno ime planine

Film „Avatar” je oborio sve rekorde po gledanosti i zaradi na bioskopskim blagajnama, a najveći uticaj izgleda da ima na Kineze koji su čak i jednoj planini promenili ime zbog filma.

Planina koja se zvala „Southern Sky Column” poslužila je Džejsmu Kameronu kao inspiracija za kadrove pejzaža u filmu, pa su vlasti pokrajine Hunan odlučili da ovoj planini daju naziv „Avatar Hallelujah Mountain”.

Cilj im je svakako da, zbog ogromnog uspeha filma u svetu, privuku turiste u ovu do sada javnosti nepoznatu kinesku pokrajinu i nacionalni park sa neverovatnim pejzažima.

„Holivudski fotograf je 2008. snimao ove planine koje su kasnije poslužile kao prototipi za stvaranje pejzaža Pandore u filmu Avatar”, navedeno je na zvaničnom sajtu pokrajine.

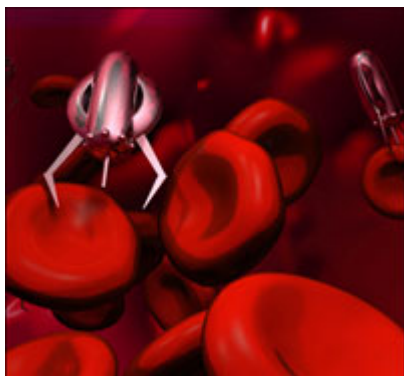
Ovo je ujedno i najgledaniji film u Kini svih vremena sa zaradom od oko 80 miliona dolara, dok je u svetu zaradio milijardu i 800 miliona i 'potopio' „Titanik”.

Čokolada

Čokolada sadrži velike količine feniletilamina koji izaziva osećaj zadovoljstva. U ljudskom telu feniletilamin se oslobađa prilikom seksualnog uzbuđenja i u afektu i ubrzava otkucaje srca.

Nanotehnologija

Nanotehnologija je bilo koja tehnologija čije je polje delovanja veličine reda milijarditog dela metra. To je tehnologija koja manipuliše sa pojedinačnim atomima. Nanotehnologija je veština pravljenja ili rada sa stvarima tako malim da ih je moguće posmatrati samo pomoću najjačih mikroskopa. To je takođe i sposobnost pravljenja veoma malih mašina uz pomoć kompjuterske tehnologije, atom po atom.

Solarni vetrovi

Sunce stalno gubi nabijene čestice plina-plazmu. Kada ove čestice polete u svemir dobijamo solarni vetar. Sunčev vetar dostiže brzinu od 750 km/s. i najbrži je vetar u našem sistemui. Većina solarnih vetrova zaobilazi Zemlju jer ih skreće magnetno polje.

One čestice koje udare u našu atmosferu uzrokuju polarnu svetlost i geomagnetne oluje. Geomagnetna oluja ili popularnije zvana solarna oluja je i jedna od aktuelnih tema tzv. „kataklizme 2012. godine”.

Ove oluje uništavaju elektroniku a budući da je današnji moderni svet zasnovan na elektronici, mogu se samo zamisliti posledice jedne jake solarne oluje

Hablov zakon

Hablov zakon je 1929. formulisao Edvin Habl (Edwin Hubble) (da, po njemu se zove onaj svemirski teleskop), nakon decenijske opservacije poznatog Svemira. On kaže da je brzina kojom se galaksije udaljavaju u od Zemlje proporcionalna njihovoj udaljenosti. Što su galaksije udaljenije, njihova brzina udaljavanja je veća. To je jedan od bitnijih doprinosa teoriji Velikog praska i širenja Univerzuma do kog se došlo zapažanjem tzv „crvenog pomaka” koji se beleži na skoro svim opservabilnim galaksijama u Svemiru. Crveni pomak je Doplerov efekat. Naime, relativno kretanje prijemnika ili izvora talasa dovodi do promene frekvencije talasa. Ako se izvor ili prijemnik približavaju, frekvencija talasa raste, u suprotnom, ako se udaljavaju opada. Dobra ilustracija je npr prolazak automobila pored vas dok stojite na autoputu. To važi i za galaksije. Crvana svetlost je niskofrekventna, znači da se izvor udaljava. Primećeno je i to da što su objekti udaljeniji crveni pomak je veći a samim tim i brzina udaljavanja. Habl je udaljenost galaksija merio uz pomoć Cefeida, zvezda koje imaju vrlo pravilno variranje promenljivosti* i apsolutne luminoznosti**.

Hablova konstanta predstavlja odnos udaljenosti i brzine izražen formulom $v=H_0D$, gde je H_0 Hablova konstanta, v je brzina i D udaljenost. Izražava se u (km/s)/Mpc - kilometara u sekundi po megaparseku***. Habl je tada izračunao da je to oko 500(km/s)/Mpc ali današnja istraživanja govore da je mnogo manje, oko 70.8 ± 1.6 (km/s)/Mpc ukoliko je Svemir ravan ili 70.8 ± 4.0 (km/s)/Mpc ukoliko nije. Hablova konstanta je jedan od krucijalnih pokazatelja starosti Univerzuma koja se procenjuje na oko petnaest milijardi godina.

* promenljivosti u smislu da nije uslovljena Zemljinim atmosferskim prilikama

** količina sjaja koji emituje zvezda

*** parsek je udaljenost od oko 3,26 svetlosne godine ili 31 trillion kilometara

Priredili MasterYoda, Kuli, NaraYan

FREELANCER™

THE UNIVERSE OF POSSIBILITY

Microsoft
game studios

SLOBODNJAK

(*Freelancer*)

Microsoft... koliko li je samo ljudi bilo besno na ovu megakompaniju... I ja sam mnogo puta, ali se uvek u trenutku setim i oprostim dosta toga. Zašto? Zato što je taj isti Microsoft (Game Studios) sa **Digital Anvil**-om iznedrio jedan gamerski biser koji do dana današnjeg nije nadmašen u žanru.

Reč je o Freelancer-u, video igri koja pleni svojom genijalnošću, ima odličnu priču i, što je najbitnije, dozvoljava vam da budete pravi slobodnjak. Nego, first things first.

Radnja *Freelancer*-a se dešava oko 800 godina posle *Starlancer*-a u kome besni interplanetarni civilni rat između **Alijanse** (španci, britanci, japanci, nemci, ameri, Italija i Australija) i **Koalicije** (sovjetski blok, bliski istok i Kina). Pošto je sukob dostigao varvaski, bezizlazni vrhunac, Alijansa iz očaja lansirala 5 interstelarnih brodova sa putnicima u stazisu prema Sirijus sistemu. Tih 5 su **Bretonia**, **Kusari**, **Rheinland**, **Hispania** i **Liberty**. Oni stižu negde u Sirijus sistem i dobijaju drugu šansu za početak nove,

razumnije civilizacije oslobođene prošlosti itd. Reoni u Sirijus sektoru su dobili imena po matičnim brodovima, tako da ih ima 4 bez Hispania krstarice koja je pretrpela kvar i skrenula sa kursa. Tako su špannjolci postali vrlo fensi pirati sa odličnom tehnologijom.

Priča počinje misterioznim uništavanjem svemirske stanice Freeport 7 sa koje ste jedini preživeli bez igde ičega. Završavate na planeti Manhattan u Liberty sistemu. Tu srećete jednog od NPCova (non-playing character) – Junko Zane, pretstavnika Liberty Security Force (LSF) koja vam daje prvi zadatak i ručna kolica od broda.

Single player je linearan i bez mogućnosti multiple endinga, ali kada se sve ukalkuliše, to je možda jedina mini mana budći da je igra razvijana u prošlom veku a izdanje doživela početkom sadašnjeg.

Sam gameplay je fenomenalan i intuitivan. Vozite svoj *spaceship*, a kako ćete zarađivati keš tj kredite zavisi samo od vas. Neki sistemi su npr bogati određenom rudom. To možete saznati istraživanjem istih ili pričanjem sa ljudima u barovima. Možete biti rudar. Zatim, postoji mogućnost lova na opasne kriminalce i uništavanje banditskih baza i obratno – lova na policajce i uništavanje military baza. Možete biti *bounty hunter*. Videli ste jeftine dijamante negde u Kusari sistemima? Hm... kladim se da bi ljudi na Manhattan-u debelo platili za njih. Možete biti trgovac. Želite slobodan život na granicama mapiranih sistema, iznervirao vas je neko iz *Kusari Naval*

Forces, želite da dođete do Niobiuma za dž? Corsairs ili Red Hessians bi sigurno pozdravili dolazak sposobnog sadruga. Možete biti pirat.

Naoružanja i brodova ima zaista mnogo. Da biste koristili neki *gun* ili *turret* određene klase, morate imati brod određene klase. Vaš lični *spaceship* možete opremiti štitovima različitih specifikacija. Neki su bolji protiv *graviton based* oružja, drugi protiv *photon based* itd. Zatim se mogu montirati anti *missile* mamci, raketni bacač (nauštrb jednog *gun mounta*) ili mine. Svaki *gun* ima svoju specifikaciju i pravi različiti *hull/shield damage* ili ima veći ili manji *fire rate*. Izlišno je pričati koliko različitih oružja postoji, a opredeljenje za neko od njih zavisi od novčanih mogućnosti, broda koji vozite, ili čak od sistema u koji ste rešili da idete. U toku bitke možete koristiti vučni zrak da pokupite *loot* od uništenih neprijatelja, posebno su vam bitni nanoboti i *shield battery* koji vam trebaju za instant popravku oplate broda ili punjenje istrošenog štita, i to vam često može spasiti živu glavu.

Iako postoji doza repetitive u radnjama, igra vam svojom ogromnošću jednostavno ne dozvoljava statičnost. Nećete se smiriti dok ne nabavite odgovarajući brod (teretnjak ili *fighter* zavisi od afiniteta ima oko trideset modela), najbolje naoružanje i dovoljno para da sve to održavate. Super je i to što pravi *freelancing* tek počinje po završetku glavne kampanje. Igra nema završetak.

Što se tiče okoline, u *Freelancer*-u postoji preko tridesetak frakcija sa kojima ste u određenom odnosu predstavljenim linijom koja se kreće od zelenog – prijateljski, do crvenog – neprijateljski, sa neutralnim između. To povlači određene posledice. Ne možete kupiti nešto kod nekog ko nije prijatelj, a dešava se da vas ponekad neko obavesti preko comm linije da baš želi ono što vi imate u „gepeku“. Reputacija nije skokovita tj prelaz od prijateljskog ka neprijateljskom je postepen. Pri tom se treba voditi računa o tome koja je frakcija sa kojom u kakvim odnosima. Dešava se da vam neki

zamere zato što se pomogli njegovom neprijatelju i slično. Najzad, možete u nekim barovima naći određene sumnjive likove koji će vam „popraviti” reputaciju sa određenom frakcijom. To košta, što ste lošiji sa njima morate izdvojiti veću sumu. Frakcije su banditi, policija, vojska, razne industrije, rudari, poljoprivrednici...

Muzika i zvučni efekti su tek posebna priča. Možete, na primer, po zvuku prepoznati da li je brod *heavy* ili *light fighter* ili teretnjak, koji *shipgun* koristi protivnik i slično. Muzika je fenomenalna. Ima zaista dosta raznovrsne muzike veoma visokog kvaliteta. Za svaki događaj je drugačija muzika, za svaki sistem, svaku planetu, bar... jednom rečju fascinantno. Pošto najveći deo vremena provodite u Svemiru, muzika na pravi način dočarava svaki ambijent u kome će te se naći.

Ima dosta sistema. Oko pedesetak. Interstelarna putovanja se odvijaju kroz *Jump Gate*-ove koje su proizvod Agera Technologies (ah ti japanci). Do nekih sistema se ne može stići na ovakav „konvencionalan” način već kroz (obično skrivene/zabačene) *Jump Holes*. Neki sistemi su, u najmanju ruku čudni, neki su puni radijacije itd.

Sama priča stvar je intergalaktičke zavereničke prirode. Alieni zvani Nomadi podrivaju ljude iz samih ljudskih političkih vrhova a da niko i ne zna ništa o tome. Ali tu je **The Order** odmetnici koji su ukrali tehnološke prototipove i ostala čudesa. Preciznije *spaceship Osiris* (anyone said

Matrix?!) kojim haraju po Nomadima. Nema sumnje da ćete se sresti i postati agent.

U suštini, najbolje je odigrati. Ionako već previše spoilera ima ovde ali to nije ni približno opisano. Šta su sve i kako uspeli da smeste junoše iz Digital Anvila i MGS-a na nešto manje od 700mb, uopšte mi nije jasno. Mogu samo reći da je Freelancer domaćin na mom hard disku već više od 6 godina.

Priredio NaraYan

Sydney Jordan

Džef Hok

Džef Hok

("Jeff Hawke" by Sydney Jordan)

Hokov „otac“ Sidni Džordan (Sydney James Jordan) rođen je 1931. u Dandiju (Dundee), Škotska. Završio je „Aeronautical Technical School“ u Redingu (Reading) i postao pilot britanskog ratnog vazduhoplovstva (RAF). U mladosti je crtao i pravio makete aviona i svemirskih brodova. U rodni Dandi se vratio 1951, i pridružio maloj umetničkoj grupi sa kojom radi na stripovima. Tokom 1953. se oženio devojkom sa Novog Zelanda, sa kojom ima kćerku. Nekoliko godina kasnije prelazi u London i radi stripove za agenciju „Man's World“. Sa svojim prijateljima iz RAF-a (Eric Souster i Jim Gilbert) 1954. kreirao je lik Džefa Hoka.

Džef Hok je 'karijeru' počeo kao bivši pilot RAF-a. Džordan je time spojio dve stvari koje dobro poznaje. I sam je bio bivši vojni pilot, pa mu je tematika veoma bliska. Takođe, umeo je izvanredno da crta avione i druge letelice, kojih u ovakvom stripu ima mnogo.

U početku, Džordan je bio kompletni autor, pisao je scenario i crtao. Hok je predstavljen kao još jedan SF-junak koji se susreće sa raznim neobičnim pojavama i vanzemalcima, uobičajenim za tadašnja „palp“ izdanja. Crtež je prosečnog kvaliteta, realističan, u duhu ondašnjih stripova.

Posle prvih epizoda koje se dešavaju na Zemlji, Hok kreće i u svemir.

Kada se 1956. radu na stripu priključio Džordanov prijatelj iz detinjstva, Vilijem Paterson (William Patterson), prvo kao pisac dijaloga, a zatim scenarija, stvari se menjaju. Paterson pravi od Hoka prvi SF-strip za odrasle. To više nije samo avantura, već se radnja razvija kao dobro postavljeno dramsko delo i dalje ostajući atraktivno i dinamično.

Džordan sada može da se posveti samo crtanju, razvije svoj stil i strip dobija na kvalitetu. Ovaj period se smatra 'pravim' Džefom Hokom, njegovim najboljim izdanjem.

Na žalost, zbog lošeg zdravlja, Paterson napušta saradnju 1969. pa Džordan ponovo sam radi na stripu, koji gubi na kvalitetu. Potonjih godina sarađuje sa još nekim umeticima, ali bez dobrih rezultata, što dovodi do gašenja stripa.

Po nekim izvorima, ovo je SF-strip sa najdužim neprekidnim objavljivanjem - 24 godine, od 15.2.1955. do 18.4.1974. Objavljivao je kao dnevni strip u „The Daily Express“ i škotskom „Daily News“. Ukupno je objavljeno 69 epizoda sa 6.474 kaiša od najčešće tri kadra.

Kasnije (1976), pokušao je da oživi Hoka tako što je u škotskom „Daily Record“ objavljivao vrlo sličan strip „Lance McLane“. Kako ovaj pokušaj (čak je u jednom trenutku Meklejn nekim čudom postao Hok) nije ponovio uspeh svog prethodnika, sve više je prepuštao rad na njemu neimenovanim pomagačima pa je strip brzo pao u zaborav. Potrajao je do 1988.

Teško mi je da objasnim zašto volim Džefa Hoka. Ne bih mogao da izdvojim niti jedan element i kažem da je najbolji na svetu, da je genijalan, izvanredan, neponovljiv... Pre je to dobro izbalansiran skup kvalitetnih delova. Strip kao celina dobro deluje.

Kako je svih tih godina objavljivao kao dnevni strip, sa samo jednom trakom od dva-tri okvira, nije mogao da se „razmaše“ po celoj tabli, kao nedeljnik ili mesečnik. Na žalost, nikada nije rađen odjednom, za klasičan album od 48 strana. Ovo ograničenje je uticalo na to da nema velikih, atraktivnih, akcionih scena. Umesto toga, težište je prebačeno na samu priču

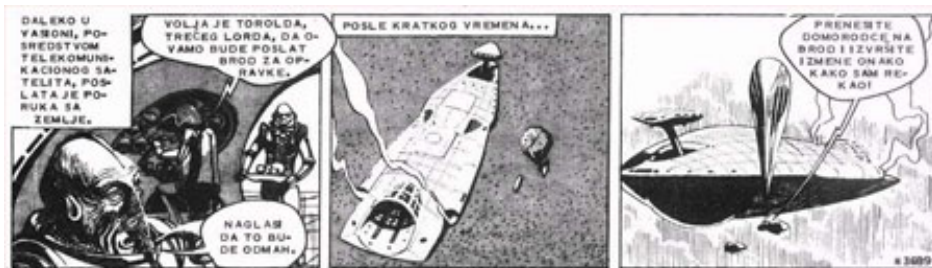
i dramski pristup sa mnogo dijaloga. Ovo nikako nije dosadno, naprotiv, to je bitan kvalitet Hoka. Lako se, iz dana u dan, prati radnja uz sasvim dovoljno akcije.

Crtež je potpuno realističan, bez previše detalja. Mene donekle podseća na Rejmondovog Ripa Kirbija, ali više ondašnjih stripova je rađeno u sličnom maniru.

Ono u čemu je Džordan naročito dobar je lepo dočaravanje atmosfera. Tome doprinosi odličan osećaj za kadriranje, često sa reduciranom pozadinom ili sasvim bez nje. Naglašeni su samo likovi ili glavni objekti. U 'zrelom' Hoku su česte čiste crne površine bez detalja. Ovo naročito efektno deluje u scenama u svemiru. Tome treba dodati i dobro kombinovanje tamnih, osenčenih i svetlih, čisto belih polja. Upravo ova kombinacija čistih, jasno podeljenih polja mi je najviše ostala u sećanju kao osobenost stripa.

Mnogo koristi šrafiranje, možda i previše.

Crteži raznih letelica imaju nedvosmisleno futuristički dizajn ali i čvrstu vezu sa realnim. Ceo strip deluje kao da je sve to sasvim moguće, iako se događa, recimo, u udaljenom delu galaksije.

Džef Hok je jedini stalni lik. Uz njega se često pojavljuje kolega, pilot Mak Meklin. Ženski likovi su vrlo često mlade, lepe devojke, oskudno ili izazovno odevene, pa ne manjka ni seksipila.

Glavni likovi su, ipak, raznovrsni vanzemaljci. Hokov svemir vrvi od života; čak i na asteroidima mogu se naći napredne civilizacije. Po pravilu, tuđini su mnogo napredniji od nas, i najčešće dobrih namera. Vrlo retko su izvor opasnosti za Zemlju ili ljudski rod. Neki od vanzemaljaca su komičnog izgleda, ali i dalje mnogo iznad nas u razvoju. Neki od njih su nacrtani

pomalo nedefinisano, kao da autor nije imao preciznu ideju kako želi da izgledaju. Neki liče na likove iz dečjih predstava o alijenima. Danas to može izgledati smešno, ali u doba nastanka stripa to je bilo sasvim prihvatljivo.

Džordan superiornost tuđina koristi za kritiku našeg društva. Mi smo često nesprenni da prihvatimo poklonjeno znanje ili tehnologiju, borimo se oko njih, zloupotrebljavamo ih, pa vanzemaljski dobročinitelji moraju da intervenišu i oduzmu nam poklonjene „igračke“. Generalno, ljudi su u odnosu na strane civilizacije prikazani kao nedorasla, još uvek premlada i nedovoljno razvijena vrsta.

Hok je često samo svedok dešavanja. Za razliku od klasičnih akcionih heroja, učestvuje u njihovom odgonetanju, istraživanju, ali retko aktivno doprinosi razrešenju. On nije Flaš Gordon, da sam ruši svemirska carstva, svaki čas poteže oružje i maklja se sa gomilom negativaca. Hok je školovan, ima široko opšte obrazovanje. Odeven je u uniformu, odelo sa kravatom, ili u svemirski skafander. Neka vrsta gospodina među SF-herojima. Probleme rešava svojim umom, strpljenjem i, tek ako je neophodno, čistom akcijom. Ume i da puca iz vanzemaljskog oružja, spasava princeze... ali to su tek izuzeci.

Neke epizode se dešavaju u sadašnjosti, bez SF-tehnologije, ali Hok je i astronaut (ondašnje) budućnosti u kojoj čovek leti svemirom, ima velike orbitalne stanice i nije mu nepoznato da postoji veliki broj raznih vanzemaljskih inteligencija. Optimistički, 1971. Džordan smešta let na Evropu, Jupiterov satelit, u 1989-u godinu. Hok je već iskusan komandir broda.

Često se koketira sa mitološkim temama, urbanim i savremenim legendama, ali objašnjenje je najčešće vezano za vanzemaljce.

Neka rešenja su manjkava sa naučne tačke gledišta i više se oslanjaju na široko rasprostranjene zablude. U kasnijim epizodama, koje opet radi sam Džordan, radnja je bliska svemirskoj operi, avanture su širom sunčevog sistema (a i šire), gde se Hok sreće sa raznim fenomenima i vanzemaljskim bićima.

Iako Džef Hok, uprkos tako dugom trajanju, na svom matičnom, engleskom govornom području, nije naročito poznat, u nekim evropskim zemljama (Španija, Italija, Skandinavija...) ga smatraju jednim od najznačajnijih SF-stripova.

Pridružujem se ovom mišljenju.

U našoj zemlji (eks-JU) objavljivan je u više strip-edicija, Stripoteci, Strip magazinu, itd.

Priredio Dan555

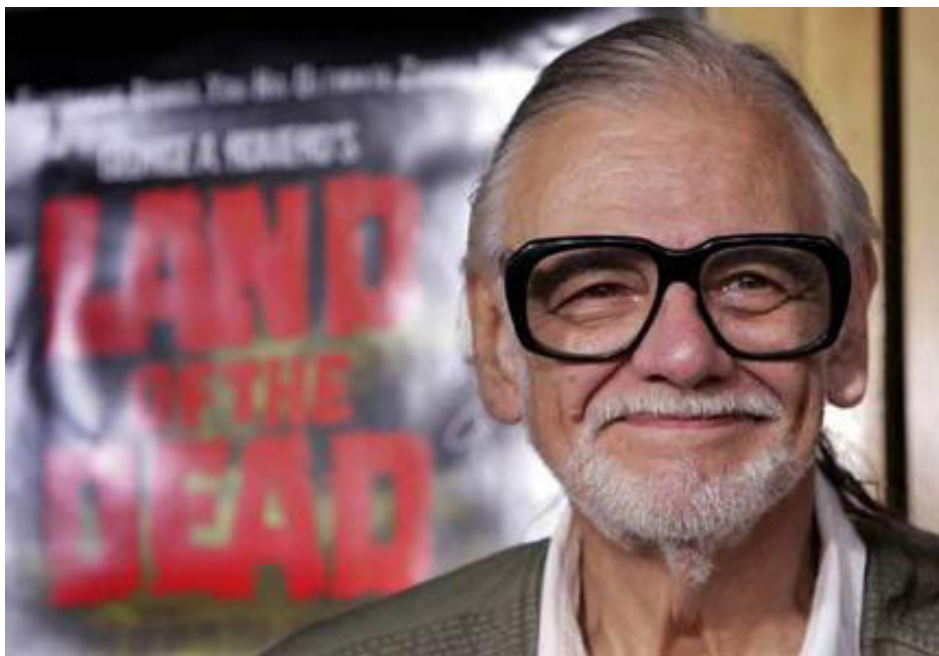

Djordž A. Romero

DŽORDŽ A. ROMERO

(George A. Romero)

Verovatno ne postoji osoba koja nije čula za pojam „zombi“. Spominje se u literaturi, u filmovima, video igricama i muzičkim numerama. Najzaslužniji za to je svakako Džordž Endrju Romero, koga zovu i ocem, ili dedom svih zombija. Zašto je to tako i kako je došlo do toga, uslediće... čim pretresemo pojam „zombi“.

Kad pomenem zombije, neko će odmah pomisliti na zombi filmove, a neko na Afriku i vudu magiju iz koje je pojam i nastao. Inače, za zombije se smatraju osobe koje su se vratile iz mrtvih, i/ili osobe kojima su oduzete, neznanim vudu metodama i vradžbinama, slobodna volja, um i emocije.

Najvalidnija definicija zombija bi bila da je to osoba kojoj je vudu magijom oduzeta slobodna volja u cilju pokoravanja vudu vraču, takozvanom „Bokoru“, koji su istu tu osobu ili osobe iskorištavali kao

besplatnu radnu snagu ili robove. Da li u tom mitu ima istine ili ne, nije predmet ovog teksta. Predmet je fenomen popularnosti zombija u horor filmovima i šta je (u stvari ko) doveo do toga.

Ljubitelji horora će, naravno, kao iz topa odgovoriti – Romero, i neće pogrešiti.

Ali prvo, da vidimo ko je Džordž A Romero, i šta ga je to učinilo bábm svih Zombija...

Rođen je 4. februara 1940. godine u Nju Jorku, od oca Kubanca amera i majke Litvanke amerikanke. Ponadao sam se da mu je majka, otac ili baba crnkinja-crnac iz afrike gde se praktikuje vudu magija, ali nije. Znači, tu ne možemo tražiti koren njegove opsesije zombijima. Ako iznesem podatak da je pohađao i završio Karnegi Melon univerzitet u Pitsburgu, ni to nam neće ništa pomoći... ipak, u tom istom univerzitetu postoji i koledž za primenjenu umetnost, pa su stvari malo jasnije.

Nakon završetka koledža, Džordž se baca na izradu kratkih filmova i pokoje reklame. Znači, ušao je u filmski biznis. Ipak, nedostaje još ona mala nit koja bi povezala njegov posao sa hororom, pa da donekle skontamo šta je iniciralo rođenje prvog zombija u njegovoj, nesumnjivo velikoj, mašti.

Inspiraciju za njegov prvenac, najpoznatiji i najčudeniji zombi horor film, nalazimo u jednom njegovom ranijem radu, na kom je bio angažovan da odradi deo jedne epizode, pazite sada apsurdna, najpopularnije dečije serije nakon Ulice Sezam. Serija se zvala „Mister Rogers' Neighborhood” i u toj seriji se sam Mister Rogers podvrgava operaciji vađenja krajnika. I to je to! Vađenje krajnika u dečijoj emisiji je stvorilo „Night of the living Dead (Noć živih mrtvaca)” 1968. godine.

Skupio je ekipu, a zajedno sa njom i deset hiljada dolara budžeta. Neverovatno, ali istinito. Jedan od najpoznatijih horor filmova svih vremena, rodonačelnik zombi podžanra, i pokretač novog talasa u horor industriji je snimljen sa samo deset hiljada dolara!

Produkcijski, film nije ni komplikovan ni zahtevan. Jedna izolovana kuća u prirodi, blizu nje jedno groblje i grupica glumaca, koji su zasigurno jeftiniji nego statisti. Istima su se nanosile maske i mnogo, mnogo šminke, da se pretvore u zombije.

Ipak, ono što čini ovaj film kultnim, je ne smo nova zombi ideja, nego i svojevrsna, Romeru jedinstvena atmosfera koja ni najtvrdokornijeg horor fana onda nije ostavila ravnodušnim.

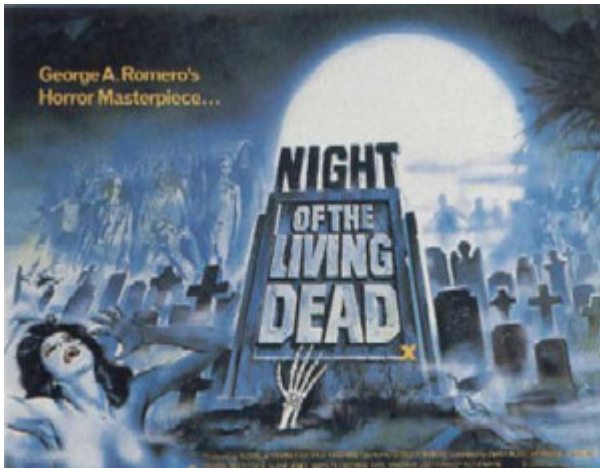
Nakon toga, vođen svojim uspehom, snima filmove *There's Always Vanilla* 1971. godine, zatim *Jack's Wife / Season of the Witch* 1972. i *The Crazies* 1973. i *Martin* 1977. godine.

Dramu, horor dramu, zombi i na kraju vampir film. I naravno, ti filmovi mu prolaze gotovo nezapaženo. Ipak, majstor se ne da, zasuče rukave i snima „*Dawn of the Dead (Zora mrtvih)*” 1978. godine, sa pola miliona dolara budžeta.

Javna je tajna da su lažni budžet filma od 1,5 miliona dolara podmetnuli distributerima pod nos, osiguravši sebi tako bolje pregovaračke pozicije.

I naravno, nastavak legendarne „living dead” sage inkasira ravno 55 miliona dolara, utemeljivši i ovaj film u horor klasike.

1985. godine, odustavši od polupropalih investicija u ostale žanrove, Romero izbacuje „*Day of the Dead (Dan živih mrtvacu)*”, koji je po mom mišljenju, traljavo odrađen.

Zahvaljujući VHS i DVD mediju, film se ipak probija dovoljno masovno na tržište, da ponosno nosi epitet deo „living dead” sage. 2005. godine, Romero snima „*Land of the dead*”, time nastavljajući nam omiljenu noćnu moru, nastavljajući jahati konja koji trku dobija. Njegov „najbudžetniji” film od 16 miliona dolara je bio pravi hit, to jeste odličan „comeback” zombi babe nakon 20 godina... Ipak, on te godine nije proveo skrštenih ruku.. ali, o tom, po tom. Samo da napomenem da sa rimejkom „*Dawn of the Dead (Zora mrtvih)*” iz 2004-te Džordž nije imao nikakve veze. (Sem možda novčane, ali zaista ne bih znao kazati..) Zatim sledi „*Diary of the Dead (Dnevnik Mrtvih)*”, čije je snimanje počelo u Torontu 2006-te godine. Do tada, svi njegovi filmovi su snimani u i oko Pitsburga. Kao Stiven King za Mejn, tako i Romero ima neku adikciju ka lokaciji radnje, koju je prekinuo „*Dnevniciima Mrtvih*”.

Film je sniman u „Vestice iz Blera” maniru, i pomalo odskače od njegovih prethodnih ostvarenja. Odudara u smislu same svoje strukture survival konstrukcije. U ovom delu „živih mrtvacu”, Romero se bavi grupom studenata filma, koje zatekne zombi apokalipsa, a ne šaroliku grupu raznih socijalnih karaktera koji se udružuju zarad opstanka. Lepo osveženje u njegovom opusu.

Ipak, majstor nam je priredio i razočarenje. Barem meni. I to u vidu svog zadnjeg snimljenog filma pod nazivom „Survival of the Dead (Preživljavanje mrtvih)” iz 2009-te godine. Prvobitna zamisao je bila da film bude direktan nastavak prethodnika, sa kojim i ima jednu ili dve dodirne tačke, ali se na žalost odustalo od takvog modela. Šteta, jer je ovako film „poveden” u sasvim pogrešnom pravcu, i po mom mišljenju, unakažen humorom. Jednostavno, to nije Romero. Ipak, i ovaj film se smatra, kao i svi do sada, nastavkom „living dead” serijala.

Malopre sam napomenuo da majstor nije 20 godina sedio uzaludno, skrštenih ruku, nego je pravio filmove i van zombi sage. Evo ukratko o njima...

1981. snima „Knightriders”, akciono avanturistički film o motociklistima, sa podlogom Kralj Artur sage.

1982. godine završava „Creep Show”, delo iz pera legendarnog (ili da kažem, komercionalnog?) horor pisca Stivena Kinga.

1988. nam daje „Monkey Shine”, horor priču o kvadruplegicaru i njegovom majmunu, pomoćniku...

1990. stiže „Two evil eyes”, adaptacija Edgara Alana Po-a. Iste godine prepravljajući scenario i učestvuje u pravljenju rimejka „Noć živih mrtvaca”.

1991. godine se pojavljuje u sporednoj, maloj ulozi filma „Kad jaganjci utihnu”, kao jedan od čuvara Hanibala Lektora.

1993. Kingov „The Dark Half” i Bruiser 2000. godine.

1998. godine prihvata ponudu da odradi reklamu za Capcomovu video igricu „Resident Evil 2”, uživo u Tokiju. Jako impresionirani njegovom reklamom koja je postala hit, a i iz poštovanja ka rodonačelniku zombi pod žanra, čelni ljudi Capcoma mu nude da uradi scenario za prvi Resident Evil film. Odbija, uz obrazloženje da „nikad ne bi mogao raditi na nečemu što nije njegovo”. Ipak, kada se valjda podsetio ko je baba svih zombija, prihvata dil i odradi scenario. Ipak, čelnicima se više svidela Pol Andersonova verzija, i ona babe Romera bude odbijena.

Njegov uticaj na sve zombi filmove je izražen i evidentan. Od Resident Evil serijala, pa sve do 24 days Later, suština, koju je utemeljio Romero, stoji. Infekcija se širi ugrizima i krvlju, jako brzo, i kao rezultat toga je apokalipsa. Mnogi su skrenuli i u pod-pod-žanrove, eksperimentišući i reskirajući. Zombieland, kao drama, je sasvim uspešan projekat. A o zombi komediji Shawn of the Dead mislim da nema potebe govoriti.

Takođe, Romero se pomalo bavi i socijalnim interakcijama svojih protagonista. Primera radi, mnogi kritičari su napisali da je „Night of the Living Dead” direktan odraz burnih 1960 tih. Zatim, da je „Dawn of the Living Dead” satira na račun potrošačkog društva, a „Day of the Dead” moguća geneza sukoba između civila i vojske u vanrednim, apokaliptičkim uslovima.

Džordž Romero je živa legenda. I u budućnosti, kada ga više ne bude, on će za svakog horor fan-a ostati ono što je stvorio. Živi mrtvac, koji će ponosno tumarati stazama žanra, da podseti sve horor fanove ali i tvorce na istinsku, slatku jezu kojom njegova dela odišu.

Priredio Sal

MOJ
SVEMIRSKI
SAFARI

MOJ SVEMIRSKI SAFARI

U galaksijama daleko, daleko odavde...

Leto, kao i godišnji odmori su na pomolu i samo slušam kako na poslu, ulici ili kafanama pričaju gde, s kim i kako su proveli prošli godišnji odmor. Povremeno, kada su se ispucali svojim samodivljenjem, pitaju me gde sam, s kim i kako ja proveo svoj odmor. Ja im nisam odgovarao, skretao sam sa teme. Vidite, nije da nisam nigde bio, bio sam i te kako... Ali nisam mogao ispričati ikome, jer mi ne bi verovali, ili bi me smatrali ludim. Pre bi bilo ludim..

Jer, ja sam odlučio da posetim u cugu sve čuvenije planete iz čuvenih SF filmova... I posetio sam ih, sve redom...

U ovom putopisu vam opisujem moje putovanje na jednu grad-planetu, središtu SW galaksije. Sad, ja znam da mi ne verujete to, ali prosto moram to negde ispričati. To putovanje je bilo previše fantastično, da bi ga zadržao samo za sebe. Ostali planete i moje putovanje do njih ću vam opisati u narednim brojevima Vektora.

Elem, dođem ja na tu ideju i kontam kako da je realizujem. Obratim se u jednu turističku agenciju i iznesem im svoju želju. Onda su mene izneli u onoj košulji i strpali me u vozilo hitne pomoći.

Dok sam bio na 24 satnom posmatranju, uvideo sam svoju grešku i odlučio da malo diskretnije isplaniram i sprovedem u delo svoj odmor. Srećom, ostade mi broj telefona onog Klingonskog oficira koji je bio tako ljubazan da mi ustupi jednu njihovu ratnu pticu na test vožnju za potrebe jednog od mojih prethodnih članaka.

Nazovem ga ja tako i popričam sa njim. Setio me se odmah i obećao mi jednu D-12 ku, pa da neometan i neograničen raznim preskupim aranžmanima putujem gde i kako hoću, ali da je vratim u ispravnom stanju. Rekao mi je da će mu biti čast da se Klingovski ponos vidi u Republici, pa da njihovi komandanti tamo pozelene od zavisti, a piloti raznih TIE fightera crknu od muke... Klingonci i njihovo pitanje dokazivanja i časti...CCcccc... Naravno, nisam mu to spomenuo... umesto toga, dogovorili smo detalje i ljubazno sam mu se zahvalio.

Ugovorene noći sam spakovao u ranac pasoš, box Malbora, baterijsku lampu, upaljač, litar šljive, pite, pečeno pile i par memorijskih kartica za moj foto aparat. Naravno, uz rezervnu garderobu i sredstvima za higijenu. Popeo sam se na Frušku Goru, na tačnu koordinate koje su mi stigle sms porukom i...

...i obreo se na brodu, istom onom kog sam terao ko mutav po kvadrantu za potrebe Vektora.

Čim sam napustio teleporter kabinu ratne ptice, zatekao sam poruku od onog oficira. Ponudio se da mi pravi društvo, i da svratim po njega. Kao, poneće i bure krvavog vina. Još mi je samo trebao nadrždani Klingonac na odmoru....

Upalio sam sub radio i ostvario vezu sa njim. Objasnio sam mu da ne bih mogao odvojiti jednog takvog važnog oficira klingonske armije od njegovih časnih i hrabrih zaduženja vrednih divljenja, i da će mi biti životna čast od njega primiti bure krvavog vina kog ću sam popiti, kako tradicija i nalaže. Gledao me sa ekrana pola minuta i pucao od ponosa, časti i Klingonskog dostojanstva. Onda je potčinjenim naredio da mi sprema ceremonijalni Bat'leth na poklon i ponudio mi bratimljenje... samo mi je falio to hladno oružje od pola tone da vucaram po galaksijama. Mora da sam preterao hvaleći ga, al ko bi ga trpeo celim putem. Ipak, bio je toliko ljubazan da mi spremi i mapu koordinata planeta koje sam hteo da obiđem. Vidite, sumnjam da bi ste iz prve našli željenu planetu u celom svemiru nasumično tražeći okolo.

Kada sam se smestio za komande D12 ke, nisam mogao da odolim... Uključio sam maskirni uređaj i lagano prišao dvojici NASA astronauta koji su u otvorenom svemiru, van šatla, popravljali nekakav vojni satelit. I to iznad

Rusije, zamislite. Još pod maskirnim štitom, spustio sam prozor u kokpitu ptice i lagano kucnuo prvog astronauta po leđima. Sporo se okrenuo, i napravio jednu od najglupljih faca u istoriji glupih faca kada je video prazan svemir ispred sebe. Kada se vratio poslu, zviznuo sam mu jednu iza ušiju po kacigi, tako da je i alat ispustio...

Onda sam demaskirao brod. I sada se cenim od smeha kada se setim faca astronauta kada su me ugledali kako virim kroz prozor ratne ptice i plazim im jezik. Šok i neverica im se ocrtavala na licima, dok su gledali

duž 150 metarskog broda koji im je prišao na dvadesetak centimetara totalno nevidljivo i neprimećeno.

Kada mi je bilo dosta zabave, ukucao sam u brodski komp prvu koordinatu. Prepoznao je, i pažnjom onog Klingonca na Srpskom jeziku ispisao po panelu

Odredište:

Coruscant.

Unesite brzinu kretanja.

(Vo)

Vidite, hipersvemirske koordinate Coruscanta su (0-0-0), i to svako dete u galaksijama zna. Ipak, najvažniji svet u galaksijama zaslužuje da bude centralna tačka svega i svačega.

Pošto mi komande 12 ki nisu strane, odmah sam skontao šta znači ono Vo. Želi da unesem vorp brzinu, jer je komp ispravno zaključio da bi sub svetlosna brzina bila jako spora za tu udaljenost... Ukucao sam vorp 1,5, lupio enter i zavalio se u sedište... vidite, pri tom malom vorp, možete i snimiti pokoji solarni sistem uz put. Ipak sam bio na odmoru, a ne na trkama. Zato sam i prepustio auto-pilotu da me odvede do te jedinstvene i čuvene planete-grada. Doduše, ni Trantor nije niša manje respektabilan, ali do njega filmske ekipe Holivuda nisu još stigle, tako da sam ga izostavio iz mog safarija.

Nakon određenog vremena, izronio sam iz hiper svemira u normalni. Zaključio sam da sam skoro stigao na centralni svet univerzuma. U to sam se dodatno uverio videvši na radaru, a i golim okom, more raznih letelica oko sebe... što onih manjih, što pravih međugalaktičkih grdosija.

Od kontrole leta sam dobio vektor silazne putanje i instrukcije za sletanje u jednu od mnogobrojnih astro luka. Postupio sam po uputstvu pazeći striktno da ne napravim ni jedan saobraćajni prekršaj.

Po izlasku iz broda, sačekali su me predstavnici carine ili ekvivalentnog imigracionog organa i baš neuljudno zatražili pasoš na uvid. Svi redom su podigli obrve kada sam im onako pun sebe stavio pod njihove noseve naš pasoš Republike Srbije. Onda su me odveli u zasebnu prostoriju i pretresali od glave do pete. Verovatno su mislili da ispod havajke košulje držim neki

blaster ili sličnu utoku. Kada su se uverili da sam čist ko suza, ipak su se uljudili i izvinjavali, pravdajući se time da im ne dolaze često gosti iz Srbije, sa Tere. Odgovorio sam mladoj i lepoj Corusantkinji da me može pretresati kad god poželi, i da ću joj narednih dana za tu svrhu biti na raspolaganju.

Upućen sam u turistički biro, gde sam dobio osnovne podatke o planeti, koji su me jako impresionirali. Naime, Coruscant je bio sedište mnogih vlada i carstva galaksije. Udaljen je 10000 svetlosnih godina od galaktičkog jezgra, SW galaksije. Čine je tri prstena, i to duboko jezgro, jezgro svetova i kolonije. Coruscant se nalazi u galaktičkoj regiji jezgra svetova.

Kao što mi je rečeno, planeta je bila središte mnogih vlada i carstva, kao što su Galaktička Republika, Galaktičko Carstvo, Yuuzhan Vong Carstvo, Nova Republika i Galaktička Federacija.

Orbitalni period planete je prvobitno bio 368 dana, ali je to smanjeno zahvaljujući Yuuzhan Vong-a, koji je malo „primakao“ jedinoj zvezdi sistema, tj. njihovom suncu, Coruscant Prime, jer je sama planeta bila udaljena u rasponu od 207 do 251 miliona km i time nije primala dovoljno toplote za život. Isti su takođe „uklonili“ jedan od četiri meseca Coruscanta, valjda tako prilagođavajući planetu svojim potrebama. Ko je ta rasa, i šta su, nisam uspeo saznati, jer niko nije bio voljan da priča o njima. Znam samo da su ratovali za Coruscant sa Starom Republikom (Galaktičkom Republikom) i okupirali ga, al ne za stalno. Sada, dan na Coruscantu traje 24 sata po galaktičkom standardu, sve sa populacijom od 100 milijardi žitelja.

Prvobitni žitelji planete su rasa zvana Taung, ali oni su na žalost izumrli, ako ne i istrebljeni. Gravitacija Coruscanta iznosi 13.91 m/s^2 na površini, i drži vodenu površinu od 29% ukupne planete, ali samo na polovima, u zaleđenom stanju. Coruscant sadrži ogromne zalihe vode, pod zemljom. Naime, kako se gradila planeta-grad, koja je prvobitno bila većinski pokrivena vodom, tako se ista potiskivala grandioznim inženjerskim projektima ispod.

Cela planeta je podeljena u nekoliko hiljada kvadranta (koji su veličine prosečne Teranske države) a svaki kvadrant na sektore. Isti sektori se često nazivaju među populacijom po nadimcima, umesto po oficijelnoj oznaci. Na primer, ono što sam saznao posle, je da se sektor H-46 u narodu zove Sah'c Town, pa prezimenu porodice koja poseduje većinski deo zemlje u istome.

Najomiljeni sport među stanovništvom je Chin-Bret. Šta je to i kako se to igra, nije me interesovalo jer nisam hteo da ostavljam lovu u tamošnjim kladionicama. Ali ono što me naj dojmilo je to što se sve, ali baš sve reciklira. Od ambalaže, odeće do kompletnih industrijskih postrojenja i mašina, ama baš sve. Svaka im čast na tome, skidam kapu.

Nakon toliko impresivnih podataka koje sam jedva pohvatao od ljubazne službenice turističkog biroa, rešio sam da krenem u obilazak znamenitosti planete.

Prva destinacija mi je bila hram vitezova Džedaja. Kako sam se gradskim (ili planetarnim) prevozom primicao toj građevini, nehotice sam se toliko zabuljio u istu da su me ostali putnici u letećem busu upozoravali da

zatvorim usta, jer nije pristojno na Coruscantu držati ista razjapljena duže od 2 min. Čak sam čuo par zlonamernih komentara, kao „divljak iz kolonija” i „šta ovaj glumi”. Pogledavši oko sebe, uvideo sam da jako odudaram od ostalih putnika busa, a i ostatka populacije Coruscanta. Moja žuta havajka, plavi šorts, kačket i sunčani cvikeri su jako odstupali od normi odevanja koje su bile podrazumljive na toj planeti. Ipak, nisam se uzbuđivao mnogo oko toga, smatrajući da ja „nisam odavle” i da me boli uvo i još po nešto. Tim zluradim osobama sam pokazao srednji prst u njegovoj punoj veličini, i uprkos što naše svetove dele celi svemiri, značenje prsta je na Coruscantu jako dobro razumljivo.

Bus je sleteo na stanicu i ja sam izašao, isplazivši i jezik onim zlim ljudima..

Ostao sam zatečen pred samim hramom. Približavajući se istome, uvideo sam da skoro kilometar oko hrama nema drugih građevina, i video sam koliko je ogroman i impozantan, a sada, nepun kilometar od njega, zastao mi je dah... Bio je upečatljivo najveća građevina u ovom delu planete. Za celi kilometar je bio veći od svih ostalih objekata. Veliku vrtoglavicu su mi i ti ostali objekti izazivali, a tek hram...

Izvadio sam sendvič iz ranca i polako, laganim hodom prišao ulazu u jednu od najvećih građevina Coruscanta. Umesto portira tamo sam zatekao pravog pravcatog Džedaj viteza u onoj njihovoj smešnoj halji. Na moj pozdrav „des buraz, ša ima” samo je kimnuo glavom, i ipak mi sprečio ulaz u hram. Bezobrazluk. Da je bio bilo ko drugi umesto džedaja, dobio bi po njonjari momentalno. Ipak, nije se zezati sa vitezom džedaja. Ostao je imun čak i na mito od 20 evra, naglasivši da samo službena lica mogu ući u zdanje.

Videvši da sam ubogi turista, ipak je malo popustio i počeo mi objašnjavati da hram postoji već više od 4000 hiljade godina, preseljen sa Ossus'a na Coruscant, da je u napadima skoro uništen pa opet izgrađen, i da su mu najimpresivnije odaje ona „soba hiljadu fontana“, sve sa ogromnim parkom, pravim jezerima i kaskadama, zatim odaje za trening svetlosnom sabljom, ogromnu arhivu i gigantske projekcije holografske mape zvezda galaksije. Zahvalio sam mu se i ponudio ga sa pola sendviča. Krenuo sam prema stanici, zastao i okrenuo se da slikam hram. Mahnuo sam ljubaznom vitezu, koji je još uvek žvaćući, prste oblizivao...

Sledeća destinacija mi je bila zdanje galaktičkog saveta. Došao sam do te ništa manje impozantne građevine taksijem, ne želeći ponovo da rizikujem pokazivanje srednjeg prsta okolo. Kada sam stigao, priključio sam se grupi turista koji su kao ovce tapkali za vodičem. Cedeći jelen pivo iz konzerve, slušao sam vodiča, koji je zastajkiwao kraj svakog bitnijeg dela zdanja i držao nam predavanje o samom senatu.

Elem, kaže čikica da je Republika nastala u samom galaktičkom jezgru, pre oko 25000.godina (po galaktičkom standardu) kao vojni i ekonomski savez određenog broja planeta. Tada je i ustoličena Republika, sa sedištem na Coruscantu. Veliku zaslugu za nastanak Republike ima i otkriće Corellian Hyperdrive pogona, koji je i omogućio spajanje svetova. Svaka od tih planeta-svetova je izabrala i odaslala po jednog senatora koji će zastupati njene interese u Republičkom senatu.

Svi svetovi-članice su i dalje bili nezavisni o Republici u svojim planetarnim okvirima, mogle su i dalje da održavaju svoj vid vladavine na istoj, tako da su prvobitne članice senata bile i monarhije, kao i sva ostala društvena uređenja poznata inteligentnim vrstama.

Kako je moć, a samim tim i uticaj Republike rastao, tako se povećavao broj članica, vršeći ekspanziju na druge regije galaksije. Telo senata je počelo bivati „preusko“ za toliki broj senatora, tako da je godine 1000. (po galaktičkim standardima) urađena reforma, takozvana Ruusan reformacija. Ta reforma je podrazumevala da se svetovi – članice Republike podele u sektore, i da svaki sektor imenuje svoju senatorsku delegaciju. Tako da ima slučajeva sa sektorima sa hiljadu svetova koju predstavlja jedna delegacija, kao i sektore sa jednim ili dva sveta.... Nije redak slučaj bio i sa esnafima, kada su se jako udaljeni, ali ipak interesno vezani svetovi udruživali u esnafe i tako formirali svoj „sektor“, sa svojom senatorskom delegacijom. Svaka ta delegacija je imala svog senatora, sa pomoćnicima, savetnicima, pravnicima itd. I svaka delegacija, bez obzira koliko svetova zastupala ili koju grupu ili esnaf zastupala, imala je pravo jednog glasa po datom glasanju. Vrhovno telo senata, Kancelara, je birao između sebe sam senat.

Uloga reda Džedaja je bio da se staraju u čuvanju integriteta senata, kao i sprovođenje odluka istoga.

I konačno smo se popeli na galeriju samog senata. Ne moram vam reći koliko me vodič smorio tim predavanjem. Toliko sam bio zadivljen veličinom tog zatvorenog prostora, da sam podrignuo od pošljokane konzerve jelenka.

Sreća, pa me drugi turisti nisu čuli ili su se samo pravili, al me onaj vodič popreko pogledao.

Ravno 1024 senatorske platforme su bile postavljene na zidovima najvećeg zatvorenog prostora koji ikad videh. Svaka platforma je mogla udobno smestiti senatorsku delegaciju i imala je mogućnost da se odvoji od zida i lebdi ka sredini tog kružnog prostora, zahtevajući pravo glasa. Proletelo mi je kroz glavu da bi se naši političari baš lepo zabavljali da kojim slučajem imaju u skupštini takve lebdeće platforme...

Nakon završetka ture po senatu, našao sam se opet vani, u gradu, i odlučio da obilazak Coruscanta nastavim posetom Imperijalnoj Palati. Dosta sam čuo o toj palati i jedva sam čekao da je vidim. Pošto su mi se evri topili brzinom sladoleda usred supernove, odlučio sam da opet putujem Coruscantskim javnim gradskim prevozom. Nemate pojma koliko je sve skupo ovde. Zadnja poseta restoranu, znate onaj, tri kilometra od Senata, prvi bulevar levo od njega, pa nivo 66., sa divnim pogledom na grad, me je koštala oko 300 evra. Sreća pa donesoh podosta one šljive sa sobom, ovde je baš na ceni, skoro kao i vegeta.

Hrana mi je prisela... a i kome ne bi, kad vam naddrndani i krivo spojeni robot ispostavi ogroman račun za nešto što i ne znate šta je. Jest, bilo je ukusno i sve to, a i pivo im je skoro ko Jelenko, al oni nisu normalni, to sa cenama. Jeste da je Coruscant centar univerzuma, al očito nemaju pojma kako raja na Teri teško živi. Iz besa, napisao sam protestnu notu turističkom birou i otkazao hotelski smeštaj. Odlučio sam drugu noć na ovoj derikoži - planeti provesti u ratnoj ptici. Jes da nema ni pošten đakuzi, al je zato džaba. A ima i one pite u frizu. Pile je „stradalo“ na putu ovamo...

Elem, rano izjutra, lepo naspavan, krenem ka palati. Putovao sam podosta do nje, jedno sedam, osam sati. Nije baš jednostavno presedati iz letećeg u leteći bus... Ali na kraju mi se isplatilo.

Daleko najveća zamak-palata u poznatom svemiru. Zamislite koliko je to čudo veliko, da čak ima i hangar garažu u koji se ladno uparkira lični kancelarov Stardestroyer, da mu boja ne bi matirala od Coruscanskog sunca. Lepo se videla njuška Destroyera, kada su stormtrooperi otvorili vrata garaže da se proluftira...

Elem, Imperijalna palata je visoka neverovatna tri kilometra. I sadrži preko 20 000 odaja i prostorija. Tu je smešten kompletan Kancelarov obaveštajni aparat, ogromna biblioteka, kao i posebna konferencijska sala za senatore, sa ukupno šest stotina mesta za senatorske delegacije, zatim interni zatvor, ogromne sefove za čuvanje Sithskih i Džedajskih artefakta, ljetne i zimske odaje, kao i umetničku galeriju, restorane za turiste i sletnu pistu za turističke autobuse.

Mada, Imperijalna Palata nije oduvek bila tako grandiozna. Onaj megalomanski Palpatin je napravio ovakvu kakva je sada. Zamislite, najviša prostorija u palati je njegov tron, Palpatinov. Nisu mi dali da vidim tu prostoriju, al' sam se zato izkezio debelih evra, ne bi li se dočepao slike koju mi je sa svog mobilnog skinuo jedan baja iz Imperijalne garde.

Vidite, Palata je bila skoro uništena u invaziji Yuuzhan Vong-a. Tadašnji vladar galaksije, Borsk Fey'lya, je za vreme prodora agresora u Palatu aktivirao bombu kojom je sebi oduzeo život, ali i 25.000 boraca agresorskih snaga. Tom prilikom je skoro cela palata stradala.

Građevina me najviše podsetila na spoj gotske katedrale i piramide. Napravljena od zelenkasto-sivog kamena, i nekih kristala tako da svetluca fluorescentnim sjajem u mraku. Prizor je bio veličanstven, kada sam je preletao u svojoj ptici, napuštajući Coruscant. Naravno, ništa manje nisu impresivni Imperijalni vrtovi, koji se prostiru oko same Palate, i u kojima se čovek ili bilo koja druga inteligentna ili glupa vrsta mogu sasvim lako izgubiti...

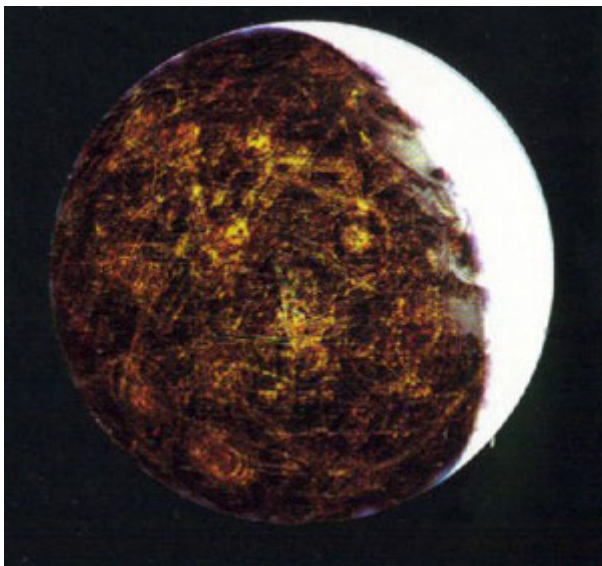
I kad smo kod gubljenja, da li ste znali da svi radnici u Palati i oko nje moraju da nose GPS uređaj sa sobom? Čak su i meni jedan dali, prilikom obilaska, i koje li drskosti, oduzeli na izlasku iz Palate. A taman htjedoh jedan besplatan suvenir da ponesem kući, na Teru. To su uveli otkako su našli onu mrtvu službenicu u njenoj kancelariji, u koju je retko ko zalazio. Žemska se zvala Frona Zeffla, i našli su je godinu dana nakon njene smrti. Zato, kad budete turali palatom, pamet u glavu i ne zalazite svugde, jer ko zna kada su u tim GPS uređajima baterije menjanje zadnji put...

Nakon završetka obilaska Imperijalne Palate, mislio sam i da skoknem do jedinog prirodnog rezervata planete-grada, čuvenih Manarai planina, koje se nalaze blizu Imperijalne Palate i koje se i vide sa iste. Međutim, kada sam zavirio u svoj novčanik, odustao sam i pomislio da su sve planine u svemiru iste.. Imao sam izbor da ih obiđem i bacim zadnju kintu na obilazak raznih mamipara tamo i da se švercujem u busu nazad do astro luke, ali kada sam čuo da planina ima dva vrha sa lebdećim restoranima i kockarnicama,

odustao sam. Ajd da je jedan vrh, nego dva.... A i sumnjam da bih uspeo ne platiti kartu za par hiljadu i nešto kilometara vožnje.

Vrativši se u luku do svoje Klingonske ptice, primetio sam da se ona mala iz carine sva zacrvenela, videvši me. Prestala je žvakati neku hranu i spustila pogled... promrmaljala je „nadam se da ste se lepo proveli“, i vrnula mi pasoš, zaboravivši izlazni pečat udariti.

Kada sam u orbiti oko Coruscanta zadao brodskom kompu koordinate Mlečnog Puta, proletelo mi je nešto kroz glavu... Trknuo sam do brodske kuhinje i otvorio friz.

Pita je nestala.

Zato se ona mala iz carine crvenela i umalo udavila nije... Drpila mi je pitu. I naravno, onoliki put do Tere sam grickao nokte od gladi...

Eto, to vam je prestonica SW galaksije....

Do sledećeg putovanja.

Priredio Sal

Nil Gejmen

VITEZ I GOSPA

Nil Gejmen

Vitez i Gospa

("Chivalry" by Neil Gaiman)

Gospođa Vitaker je našla sveti Gral; bio je skriven iza bunde. Noge gospođe Vitaker više nisu bile kao u mladosti, a četvrtkom je uvek išla pešice u poštu po penziju. Na putu nazad svratila bi u radnjicu, u blizini, da kupi neku sitnicu.

U radnjici ce prodavala stara odeća, drangulije, raznorazne sitnice, i ostale besmislice, kao i masa starih knjiga u odrpanim papirnim omotačima. Sav taj sadržaj ovde je došao kao prilog, često od rodbine nedavno preminulih ljudi, a prihod je išao u dobrotvorne svrhe. U radnjici su radili volonteri. Toga dana na dužnosti je bila Meri, debeljuškasta devojkica od sedamnaest godina, u ljubičastom džemperu koji je izgledao kao da je upravo izvučen iz lokalnih rezervi. Meri je sedela za kasom i popunjavala obrazac za zapošljavanje „Otkrijte svoj pravi smisao“ u časopisu „Moderna žena“. S vremena na vreme, pre no što će se odlučiti za neki odgovor, ona je virkala na kraj časopica i pažljivo gledala odgovore za svaku ponuđenu varijantu.

Gospođa Vitaker je prolazila sredinom, kroz gomile koječega.

„Do sada još nije prodato strašilo“ — reče ona u sebi.

Strašilo stoji na polici već šest meseci, redovno skuplja sloj prašine i zlobno razgleda staklenim očima redove vešalica sa odećom i vitrine napunjene iskrzanom porcelanom i izvakanim igračkama. Prolazeći, gospođa Vitaker sagnu glavu, izvuče sa police par ženskih romana u izdanju „Mils-i-Bun“, „Njena zaprepašćena duša“ i „Njeno uznemireno srce“, za šiling po komadu, i pažljivo razmotri da li da kupi praznu bocu „Mateus Rose“ pa da postavi na nju ukrasni abadžur, a onda odluči da je to savršeno da ce negde postaviti.

Odgurne poveliku, iznošenu bundu punu naftalina. Iza nje se našao stari štapić za šetnju i vlagom uništen svezak „Viteški romani i legende“, u izdanju „AP Houp-Monkrifa“ za pet šilinga. Uz knjigu leži prevrnut Sveti Gral. Na njemu je mala nalepnica sa olovkom napisanom cenom: 30 š. Gospođa Vitaker podiže prašnjavi srebrni pehar i ocenjivački ga pogleda kroz debele naočare.

— Slatka stvarčica, — rekla je, okrećući se Meri.

Ova slegne ramenima.

— Dražesno će izgledati na kaminu.

Meri opet slegne ramenima. Gospođa Vitaker plati Meri pedeset šilinga, i dobi od nje kusur deset šilinga i papirnu vrećicu. Tada odlazi do mesare, kupuje sebi lep komad džigerice i odlazi kući.

Unutrašnjost pehara je prekrivena debelim slojem patine. Gospođa Vitaker ga pažljivo očisti i ostavi na sat vremena u toploj vodi s par kapi sirćeta.

Trljala ga je sredstvom za čišćenje srebra, dok ne zablista kao nov; zatim ga stavi na policu kamina u dnevnoj sobi, između malog porculanskog tužnog baseta i fotografije njenog pokojnog muža, Henrija, napravljene na plaži u Frintonu 1953.godine.

Gospođa Vitaker je bila u pravu - Gral je zaista dobro izgledao na polici. Te večeri, ona isprži džigericu u tostu s lukom. Ispalo je jako dobro. Zatim dolazi petak. U petak ujutro gospođa Vitaker i gospođa Grinberg su, po ustaljenom redosledu, odlazile jedna drugoj u posetu. Ovaj put je bio red na gospođu Grinberg, pa su sedele u dnevnoj sobi, jele kekse s bademom i pile čaj. Gospođa Vitaker je pila čaj sa jednom kockom šećera, a gospođa Grinberg zamenu za šećer u tabletama, koje su uvek bile u torbi u maloj plastičnoj bočici.

— Vrlo slatko — reče gospođa Grinberg, pokazujući na Gral. — Šta je to?

— To je sveti Gral — reče gospođa Vitaker. — iz ovog pehara je Isus pio na Poslednjoj večeri. Zatim, tokom raspeća, u njega je kapala krv iz rana Spasitelja.

Gospođa Grinberg frknu. Bila je jevrejka i nije odobravala ono što nije košer.

— Pa, ne znam, ne znam — rekla je — ali izgleda vrlo lepo. Našem Majronu su dali isti takav kada je pobedio na takmičenju u plivanju, samo što je sa druge strane bilo ugravirano njegovo ime.

— On se još uvek sastaje sa onom slatkom devojkom, frizerkom?

— Sa Berenis? Naravno. Oni su vereni, — reče gospođa Grinberg.

— Baš lepo — reče gospođa Vitaker i uze još jedan kolačić.

Gđa Grinberg sama je pekla svoje kekse i donosila ih kada je odlazila petkom u posetu gospođi Vitaker, te male okrugle reš kekse s bademom na vrhu. Razgovarale su još o Majronu i Bernis, a onda i o Ronaldu, nećaku gospođe Vitaker (sopstvenu decu nije imala), onda o njihovoj zajedničkoj prijateljici gospođi Perkins, koja je, jedna, nedavno dospela u bolnicu slomljenog kuka.

U podne, gđa Grinberg ode kući, a gospođa Vitaker pojede ručak u vidu sendviča sa sirom i popije svoje lekove: bela pilula, crvena pilula, i dve male žute. Na vratima zazvoni. Gospođa Vitaker pogleda na ulicu. Ispred vrata je stajao mladić u sjajnom srebrnom oklopu i belom plaštu. Njegova plava kosa padala je na ramena.

— Zdravo, — rekao je on.

— Zdravo, — reče gospođa Vitaker.

— Ja sam u potrazi — rekao je mladić.

— Blago vama, — reče gospođa Vitaker pomirljivo.

— Mogu li ući ?

Gospođa Vitaker odmahne glavom.

— Žao mi je, ali mislim da ne.

— Ja sam u potrazi za Svetim Gralom — objasni mladić. — On je ovde?

— Imate li dokumente? — Upita gospođa Vitaker.

Ona je znala da je otvaranje vrata strancima bez ikakvih dokumenata ludost, pogotovo kad živite sami. Mogu nestati stvari iz ostave, a onda i nešto još gore. Momak ode s vrata i uputi se svome konju. Ogroman zelenko sa inteligentnim očima, visoko podignute glave, bio je vezan za kapidžik gospođe Vitaker. Vitez pročeprka po bisagama na sedlu i vrati se s nekakvim svitkom.

Potpisao ga je Artur, Kralj Britanije, a potvrđivao svima, bez obzira na čin i zvanje, da je donosilac Ser Galahad, vitez Okruglog stola koji je u pravednom i plemenitom traganju. Niže dole je bio crtež, koji je dosta ličio na donosioca dokumenta. Gospođa Vitaker klimnu. Očekivala je fotografiju pričvršćenu na komad kartona, ali svitak ju je više impresionirao.

— Mislim da možete ući — rekla je ona.

Prošli su kroz kuhinju, gde je gospođa Vitaker Galahadu sipala šoljicu čaja, a zatim u dnevni boravak.

Galahad ugleda Gral na polici kamina i baci se na jedno koleno. On nežno stavi šoljicu pored sebe na tepih boje cigle. Zraka sunca se probi kroz čipkane zavese i pozlati njegovo uznemireno lice, okruženo srebrnim pramenovima kose.

— To je uistinu Sangral — reče Galahad, vrlo tiho i brzo trepnu tri puta, kao da zadržava suze. Spusti glavu, kao da u sebi ponavlja reči molitve, zatim se podiže sa kolena i okrene gospođi Vitaker.

— O, gospo, dobra srca, čuvarice relikvije svete! Dopusti mi sada da napustim utočište sa Svetim peharom, i tako završim svoj zemaljski put, ispunivši svoj zavet.

— Molim? — upita gospođa Vitaker.

Galahad je uze za ruke.

— Moja je potraga završena — reče on. — Našao sam Sangral.

Gospođa Vitaker osmotri tepih.

— Možete li, molim vas, podići šoljicu i tanjirić? — upita.

Galahad zbunjeno podiže šoljicu.

— Mislim da vam to neću dozvoliti, — reče gospođa Vitaker. — Sviđa mi se kako stoji tamo na polici, između psa i Henrijevog portreta.

— Trebate zlato? Želite zlato za sveti pehar? Doneću vam...

— Ne, — odgovori gospođa Vitaker — ne trebam zlato. Ono me savršeno ne interesuje.

Povede Galahada do vrata i reče zbogom.

— Bilo je lepo upoznati vas.

Konj je, glave prebačene preko ograde, brstio njene gladiole. Komšijska deca su ga posmatrala s druge strane ulice.

Galahad uze pregršt kocki šećera, te pokaže onima koji se usuđuju, kako da hrane konja iz ruke. Deca se glasno zakikoću, a najstarija devojčica povuče konja za nos.

Potom se Galahad lako vine u sedlo i odjuri niz Gotorn-Kresčent. Gospođa Vitaker se gledala za njim dok joj nije nestao iz vida, zatim uzdahnula, i ušla u kuću.

Ulica je utihnula.

U subotu je gospođa Vitaker išla autobusom u Mensfild da poseti svog nećaka RONALDA, njegovu suprugu IVON, i ćerke, KLARISU i DILIAN. Ponela im je pitu od ribizli koju je ispekla.

U nedelju ujutro, gospođa Vitaker je otišla u crkvu. Presveti Bartolomej, vikar crkve sv. Jakova mladenca bio je, po njenom ukusu, previše moderan, iako nije loš – barem kad ne svira gitaru. Ona je htela da dođe k njemu nakon službe i objasni da joj je u salonu Sveti Gral, ali onda odluči da to ne učini.

U ponedeljak ujutro, gospođa Bitaker je radila u vrtu iza kuće. Veoma je ponosna na svoj vrt sa raznim biljem: bilo je koromača, vrbene, nane, ruzmarina, timijana, i nekoliko leja peršuna. Nosila je čvrste zelene gumene rukavice, čučala, plevila korov. prikupljala otpalo lišće i stavljala ga u vrećice. Gospođa Vitaker je izuzetno nežna sa opalim lišćem. Ona ga nije uništavala, već odnosila na kraj bašte prema pruži, i prebacivala preko. Krenula je da načupa malo peršuna za salatu, kada iza leđa začu kašljanje. Galahad, visok i lep, sunce sja u oklopu, drži u ruci nešto izduženo i umotano u namašćenu kožu.

— Vratio sam se, — reče on.

— Dobro jutro — rekla je kao odgovor gospođa Vitaker, polako ustajući i skupljajući rukavice.

— Kada ste već ovde, pomozite malo.

Ona mu pruži gomilu lišća i objasni šta treba s njim da uradi. Galahad ga prebaci preko ograde i ode sa njom u kuću.

— Želite li čaj? — pitala je. — Ili limunadu?

— Isto što i vi, — rekao je Galahad.

Gospođa Vitaker izvadi iz frižidera bokal limunade i posla Galahada u vrt po grančice nane. Uze dve visoke čaše, pažljivo oprala ih, stavi u svaku čašu po nekoliko listova, i napuni čaše limunadom.

— Vaš konj je privezan za kapiju? — upita ga.

— O, da. Ime mu je Dim.

— A vi ste prešli dug put, zar ne?

— Veoma dug.

— Zaboga!

Gospođa Vitaker uze ispod sudopere plavu plastičnu činiju i napuni je do polovine vodom. Galahad uze činiju i odnese je konju da pije. Čekao je da se konj napije, pa vrati praznu činiju u kuhinju.

— Pa, — reče gospođa Vitaker, sedajući za sto. — Da li i dalje želite Gral?

— O da, na mnoga sam vrata pokucao u potrazi za Sangralom — Galahad podiže napola izvađen duguljast predmet, stavi ga na sto i rastvori. — U zamenu, nudim vam ovaj mač.

Cela dužina futrole od belog bresta bila je ispisana slovima i čudnim simbolima. Balčak je ukrašen srebrnim i zlatnim nitima, a rukohvat je krunisan velikim kamenom.

— Lep je — neubedljivo reče gospođa Vitaker.

— Ovo je dobar mač — odgovori Galahad: — ime mu je Balmung, iskovan je u zoru Velundovog vremena — rođak je bogova. Njegov blizanac — prvenac je Flamberg. Svako ko je opasivao ovaj mač, bio je nepobediv u ratu i neukrotiv u boju. A kamen koji sjaji na dršci — to je Birkon koji štiti od zlobe kada je rastvoren u vinu, a štiti i od izdajnika.

Gospođa Vitaker je dugo razgledala mač.

— Mora biti da je užasno star — napokon reče.

— Raseca na pola vlas, — ponosno odgovori Galahad. — šta je vlas — raseca i sunčev zrak!

— Onda je možda bolje da ga sakrijete daleko? — upita gospođa Vitaker.

— Vi ne želite ovaj mač? — Galahad će obeshrabreno.

— Ne, ne, hvala, — reče gospođa Vitaker, kojoj je prošlo kroz glavu da bi se njenom pokojnom Henriju mač dopao. On bi ga sigurno stavio na zid u svom kabinetu, pored zastrašujućeg prepariranog šarana, kojeg je uhvatio jednom u Škotskoj, i voleo da pokazuje gostima.

Galahad zamota Balmung natrag u nauljeno platno pa u korice i veže kanapom. Bio je obeshrabren. Gospođa Vitaker mu napravi sendvič sa krastavcima i sirom za povratak, i umota u masni papir. Za Dima, ona spremi jabuke. Galahada obradova ovaj poklon.

Mahnula im je pri polasku.

Nakon večere je otišla autobusom u bolnicu u posetu gospođi Perkins, koja je, jadna, još uvek lažala slomljena kuka. Gospođa Vitaker joj je donela keks sa kandiranim voćem i orasima; istina, orahe nije stavila, jer gospođa Perkins više nije imala svoje zube.

Uveče je gledala malo televiziju i rano pošla u krevet.

U utorak, poštari je zazvonio na vratima. Gospođa Vitaker je baš spremala potkrovlje, i dok je ona polako i pažljivo sišla niz stepenice, poštari je već otišao, ostavljajući obaveštenje da je doneo pošiljku, ali nije našao nikoga kod kuće.

Gospođa Vitaker uzdahne, stavi obaveštenje u torbu i ode na poštu. Pošiljka je bila od Širli, njene nećake iz Sidneja. Uz fotografije muža i dve kćeri, Diksi i Vajolet, u pošiljci je bila i velika školjka, upakovana u vatu. Gospođa Vitaker je sakupljene školjake držala na komodi u spavaćoj sobi. Najdraža joj je bila jedna pored male emajlirane fotografije Bahamske plaže. Nju joj je poklonila sestra Etel koja je umrla 1983. Stavila je slike i školjke u torbu, i na putu kući odlučila da ode u starinarnicu.

— Dobro jutro, gospođo V., — reče Meri.

Gospođa Vitaker iznenađeno pogleda. Meri je namazala usane (verovatno ne najboljom bojom, a ni previše dobro, mislila je gospođa Vitaker, no doći će sa iskustvom), te nosila prilično modernu suknju. Promene na bolje imaju dobrih strana.

— O, zdravo, draga, — odgovorila je.

— Prošle nedelje je jedan čovek došao, pitajući o onoj stvari koju ste kupili. Nekakav pehar od aluminijuma. Ja sam mu došapnula gde će vas pronaći. Ne ljutite se?

— Ne, ne, — reče gospođa Vitaker. — pronašao me je.

— Oh, bio je tako zamišljen ... Vrlo zamišljen, stvarno. S njim bih pobešla, — Meri sanjarski uzdahne. — Ima belog konja, skroz.

Gospođa Vitaker je pogleda ponovo, pa zadovoljno primeti da je Meri čak i leđa počela da drži pravo. Među knjigama nađe novi roman pod imenom „Njena velika strast“, i ona ga uze, mada još nije pročitala ni prethodna dva. „Viteški romani i legende“ snažno je zapahnuše memlom. Gospođa Vitaker otvori prvu stranicu. Uz gornji rub crvenim mastilom je uredno napisano: „EX LIBRIS Fišerman K.“ Zatvori knjigu i stavi je na mesto.

Kada je stigla kući, Galahad ju je čekao. On je prošetao na konju komšijsku decu s jednog kraja ulice na drugi.

— Dobro je da ste ovde, — kazala je ona. — Imam nekoliko stvari koje treba premestiti. Povala ga je na tavan, i pokazala gde da skloni sanduke i oslobodi prolaz do posuđa na drugom kraju. Potkrovlje je bilo jako prašnjavo.

Proveli su tu veći deo dana: on je premeštao kutije i škrinje, a ona skupljala i čistila prašinu.

Na Galahadaovom obrazu bio je svež ožiljak, a leva ruka se kretala uz poteškoće.

Dok su čistili, gospođa Vitaker mu ispriča o svom pokojnom mužu, Henriju, da je s njegovom policom osiguranja bila u mogućnosti da isplati hipoteku za kuću, da ima puno stvari koje nikome nisu potrebne, ona bi sve ostavila Ronaldu, ali njegova supruga bi sve to izbacila, ona voli samo moderne stvari.

Ispriča mu kako je upoznala Henrija tokom rata kada je radio u vazdušnoj odbrani, a ona nije dobro zamračila prozor u kuhinji, da su išli na ples za šest penija, i zajedno otišli u London, kada je rat završio; i da je tada prvi put u svom životu pila vino.

Galahad joj je pričao o svojoj majci Ilein, neuračunljivoj i budalastoj i, vremenom, veštičavoj, i o svome dedi, Kpalju Pelesu, koji je bio pun plemenitih namera, ali ništa nije preduzimao da ih ostvari, te o svom detinjstvu provedenom u dvorcu Blant na Ostrvu Padosti, a njegov otac, koga je znao samo kao „Gospodara Malfeta“, manje ili više ludog, pod čijim se imenom skriva Sir Lancelot jezerski, najveći od vitezova, ponekad iščašenog uma, i o svojim prvim danima u Kamelotu.

U pet sati, gospođa Vitaker pređe pogledom po tavanu i zaključi da je zadovoljna stanjem, onda otvori prozor na badži da proветри prostoriju, povede viteza dole u kuhinju i stavi čajnik na štednjak. Galahad sede za kuhinjski sto, otvori kožnu torbicu koja mu je visila niz bok, a zatim izvuče beli kamen veličine lopte za kriket.

— Gospo moja, — reče — ovo je poklon za vas, tako da bih mogao dobiti Sangral.

Gospođa Vitaker uze kamen, neočekivano težak, i prinese ga svetlu. Kamen je bio providan i topao na dodir, iz dubine bleskale su čestice srebra. Obuze je neobičan osećaj, iz kamena je zračila smirenost i spokoj koji su prodirali duboko u njenu dušu.

Nepomućena, jasna, misao kao da joj je sišala s neba. Ona stavi kamen na sto, boreći se s željom da ga zadrži u rukama.

— To je jako prijatno — rekla je ona.

— To je Kamen mudraca, koji je naš praotac Noa uneo u Arku, da bi im sijao kada nema svetla, može običan metal u zlato da pretvori, ima mnogo lepih i korisnih osobina — objasnio je Galahad, s ponosom. — Ali nisam vam doneo samo taj kamen, Gospo, — On iz torbice izvadi jaje i preda ga gospođi Vitaker.

Jaje je bilo veličine guščijeg, blistava crna površina išarana belim i bordo tačkicama. Kada ga je gospođa Vitaker dotakla, kosa na potiljku joj se nakostrešila. Osetila je strahovitu toplinu i nezamislivo oslobođenje, čula gruvanje i pucketanje i udaljene požare, te u deliću sekunde oseti kako čas

leti visoko iznad sveta, a zatim ponire duboko dole na krilima plamena. Jaje je ležalo na stolu pored Kamena mudraca.

— To je Feniksovo jaje — rekao je Galahad. — Iz daleke Arabije je donešeno. Kada se javi potreba, iz njega se izleže Feniks, kako bi sagradio gnezdo ognjeno, i položio jaje u njega, a sam izgoreo i kada zatreba, ponovo se rodio iz jajeta.

— Pa, u stvari, tako sam i mislila, — reče gospođa Vitaker.

— I na kraju, gospođo, — reče Galahad — Ja vam dajem ... On izdvadi iz torbe, i dade joj jabuku, doslovno izrezanu iz velikog Rubina, sa ćilibarskom peteljkom. Na dodir se činila mekanom; prsti gospođe Vitaker samo su stisli jabuku — i iz nje je potekao mlaz rubinskog soka po ruci. Kuhinja se — gotovo neosetno, kao čarolijom — ispuni zrelim mirisom letnje bašte: malina i breskvi, jagoda i crvene ribizle. Kao da od negde daleko, do nje dopre vesela muzika i glasovi.

Sa ruskog prevela Elite (Нил Гейман - Рыцарь и дама)

Džejms Van Pelt

Jato

Džejms Van Pelt

Jato

("A Flock of Birds" by James Van Pelt)

Čvorci se kotrljaju kao ogromno ćebe rasprostrto preko neba, nalik osjetljivom dimu, okrećući se i prevrćući u skladu. Prolazili su tako blizu da je Karson čuo kako krilima režu vazduh, a kad se jato postavilo nasuprot sunca, svijet je postao siv. Karson je drhtao iako je bio tek početak septembra i dovoljno toplo da bi se išlo u košulji kratkih rukava. Ovako blizu, mogao je osjetiti miris crnih pernatih tijela, divlji, suv i oštar.

Procijenio je da ima, možda, oko 50.000 ptica. Nije najveće jato koje je vidio ove godine, ali je jedno od većih, a sigurno veće nego što bi vidio prošle godine. Naravno, prošle godine nije posmatrao ptice. Niko nije. To nije bilo na popisu njegovih poslova za prošlu godinu. Ni za prošlu zimu. Ured za ornitologiju u Kolorado Fildsu bio je zatvoren.

Zavali se nazad u stolicu. Središte jata pomjerilo se prema istoku, preko pšeničnih polja, i sunce je ponovo bljesnulo šireći ugodnu toplotu preko njegovih leđa i ruku. Dobro je što mu je šešir štitio pročelavu glavu. Nije dobro vrijeme da se dobije rak kože, pomisli on, uopšte nije. Zubi su mu bili uglavnom dobri, a vid savršen.

Imao je izvrstan dvogled, Bausch & Lomb Elite. S širokim vidnim poljem, vrhunskom optikom i višestrukim sočivima. Nabavio ga je u radnji sportske opreme u Litltonu. Kroz njega je mogao posmatrati pojedinačne ptice. Pratio je izdvojene grupe. Jedna se okreće, na trenutak kao da leti pravo prema njemu, a zatim kliznu daleko. Polako je pratio njihov let, dok nisu dostigle čelo jata. Ptice u polovini vidnog polja, prazno nebo u drugoj polovini. One se postaviše na čelo, a dotadašnje vođe postaše pratioci. Kroz dvogled je iz daljine posmatrao taj gubitak individualnosti. U sredini, gdje je jato bilo najgušće, nalikovalo je na crni, skladni, vijugavi oblak. Samo jedna tačka, odvojena od ostalih, leti u suprotnom smjeru. Karson ju je vidio samo na trenutak, ali primijeti da je veća od ostalih, i da su joj krila drugačija. Ponovo je usmjerio dvogled, ubrzano dišući, i pretraživao jato. Bilo je neobično da neka ptica druge vrste leti s čvorcima.

Nekoliko minuta nije vidio ništa osim strujeće horde, a onda se pojavila čudna ptica. Duga, vitka krila i crvenkasta prsa. I bila je brza. Mnogo brža i dvaput veća od čvoraka. Oblak se pomjeri, proguta je, dok se cijelo jato lagano kretalo prema istoku, dalje preko ravnice.

Ptica mu je izgledala poznato. Ne iz časopisa koje je imao, ali je njenu sliku vidio negdje ranije. Neka tropska vrsta koju je nešto odnijelo prema sjeveru? Svako malo pojedinačni primjerci neke vrste budu bačeni stotine,

ponekad i hiljade kilometara od mjesta gdje inače borave. Osmatrač ptica može se samo nadati da će još neko potvrditi da je vidio istu pticu, inače će njegovo zapažanje biti odbačeno i neće biti službeno dodato u njegovu listu života. Ako bi dodao novu pticu svom popisu, stvari bi možda postale bolje. Nova ptica! Koncentrisao se na to. Bilo je dobro držati se nečega. Jato se smanjivalo u daljini.

Karson uzdahnu, vrati dvogled u futrolu, a onda spakova ostatak opreme u kamion. Provjeri da li je njegov motocikl dobro vezan – bio je. Spone koje su držale rezervne baterije za kamion takođe su bile čvrste. Sa svog mjesta na brežuljku mogao je vidjeti neasfaltirani put koji se odvajao od autoputa I-25 koji je vodio sjeverno, prema Denveru, i južno, prema Kolorado Springsu. Nema saobraćaja. Na obzoru, nebo iznad Denvera bilo je kristalno čisto. Napne uši i oslušnu na jednu i drugu stranu. Cijelo popodne nije čuo ni jedan auto. Samo šuštanje trave. Miris buđavog lišća, ništa drugo. Kad je konačno otvorio vrata kamiona, klik metala bio je stran i glasan. Kod kuće u Litltonu, on prvo provjeri fotoelektrične panele. Cijela prošla sedmica bila je sunčana, tako da je sistem bio pun. Međutim, u rezervoaru je bilo samo oko 1500 litara vode. Moraće provjeriti prečistače u narednih nekoliko dana.

„Kod kuće sam,” viknu on. Njegov glas odjeknu popločanim hodnikom. „Tili?”

Dnevna soba bila je prazna. I kuhinja, a i soba. Karson uđe u kupatilo, držeći ruku na prsima dok mu je srce ubrzano tuklo. Ipak, tablete za spavanje u ormariću bile su nedirnete. „Tili?”

Pronašao ju je kako sjedi u vrtu, ispod okruglaste vrbe, još uvijek u istoj haljini. Ispod je virila spavačica, prljava i iscijepana. U garderobi joj je ostavio desetak novih, ali je ona još uvijek bila u istoj onoj koju je imala u koferu kada ju je našao kako luta po denverskoj botaničkoj bašti, dvije godine ranije.

Sjede na travu pored nje. Imala je oko pedeset. Mnogo sijedih u njenoj plavoj kosi. Tanki zglobovi. Usko lice. Upadljivo plave oči koje jedva da su išta zapažale.

„Kako kašalj?” upita on.

„Nikada više nećemo igrati bridž, Bob Robert.”

Karson se ispruži. Od dana s dvogledom stisnutim na lice i laktova oslonjenih na koljena boljela su ga leđa. „Trebaju nam saigrači” reče on. Zatim iz navike doda, „a ja nisam Bob Robert.”

Ona pokupi viseće krajeve haljine, vukući ih dok ih ne otkinu. „Jesi li pogledao vrt? U njemu nema ni cvijeta. Jedna geranija ili bela rada dala bi mi nadu. Ako se neka mrtva stvar uopšte može vratiti.”

„Nabavio sam ti sjeme,” reče on. „Samo si ga trebala posijati.” Ona čvrsto omota nit oko vrha prsta. „Čekala sam čistača bazena, ali on nije došao. Mrzim propalice.” Podiže šaku do usta i iskašlja se dva puta snažno, svaki put praveći grimasu.

Karson podiže glavu. Osim trave pod stablom, većina dvorišta bila je prašina. Zemljište je bilo dugo, usko. Na kraju udaljenom od kuće žičani pilićnjak. Par kokošaka čuči u kokošinjcu. Nema bazena. Kada je tražio kuću, poigravao se s idejom o bazenu, ali pomisao na napor potreban da ga se održi napunjenim i ogromni problemi s prečišćavanjem vode natjerali su ga

da odbaci tu ideju. Kuća s druge strane ograde imala je bazen, kao i većina kuća u susjedstvu. Sada prazan, osim malog ribnjaka na najdubljem mjestu. Proljetos je u jednom od njih, blok dalje, našao jelena, vrata neprirodno savijenog preko leđa. Očigledno je preskočio ogradu i pao ravno u bazen.

„Jesi li gladna?“ upita Karson.

Tili nakrivi glavu u stranu. „Kada će vrt ponovo iznići?“

On se podiže sa zemlje. „Pripremiću jaja.“

Kasnije te večeri, on smjesti Tili u krevet. Soba je mirisala na pepermint. Po otoku na njenom obrazu, zaključa da ona siše bombonu. Glasom djevojčice ona reče, „hoćeš li uključiti moj video?“ Zvučala je oprezno, ali su joj oči bile optočene crvenilom i vlažne. On se nasmiješi. To je bilo dobro. Ponekad je mogao igrati remi s njom, i ona bi bila usredsređena i cijeli sat prije nego što bi se ponovo izgubila. Ako bi je pitao o prošlosti, ostajala je nedostupna danima. Sve što je o njoj znao, saznao je iz kofera koji je nosila kada ju je pronašao. Na vrhu je bio memorandum s imenom: „Tili Vaterhaus, izvršni direktor“ i propusnica atletskog kluba s slikom i imenom. Ali, nije bilo Tili Vaterhaus u telefonskom imeniku Denvera. Možda je odlutala s aerodroma kada je vazdušni saobraćaj prestao? Prve riječi koje mu je rekla, kada je konačno progovorila, bile su: „Kako se nosiš s tim?“

„Jesi li imala ugodan dan?“ On se okrenu prema televizoru i pritisnu premotavanje na rekorderu.

Ona izvuče ruke ispod pokrivača i podiže ih, podupirući bradu. „Dogodiće se nešto čarobno. Lišće mi je to šapnulo.“

Video se zaustavi. „Drago mi je da to čujem,“ reče. Slika zatreperi dok je traka kretala. Dokumentarni film o njujorškom maratonu iz 2001, deceniju ranije. Počinjao je helikopterom koji nadlijeće stazu presijecajući Varecano most prema Bruklinu. Vreva ljudi koji srljaju naprijed, lakat uz lakat, dokle pogled doseže. Rez, i kamera na nivou gležnja. Noge koje trče posljednjih pet minuta. Tada prelazi na visinu lica i okreće prema stazi. Prolazi ciljnom kapijom ali trkači još uvijek kaskaju, na dohvat ruke jedan od drugog, hiljade njih. Karson je gledao ovaj video s njom prvih nekoliko puta. Snimak u slavu brojeva. Trideset hiljada atletičara na 42 kilometra staze kroz pet njujorških opština.

„Evo daljinskog, ako želiš ponovo gledati.“

„Toliko američkih zastava,“ reče ona.

„To je samo mjesec dana nakon prvog terorističkog napada.“ Karson je sjedio na rubu njenog kreveta. Neki trkači nosili su zvijezde i trake na majicama i šorcevima. Drugi su nosili male zastave i mahali njima prema kameri dok su prolazili.

„Neću moći spavati,“ reče ona.

On odvrati. „Ni ja.“

Prije nego što je otišao, pređe rukom preko njenog čela. Ona kratko pogleda naviše; deka još vrela ispod njene brade. Mala groznica i njen šišteći dah.

Kasnije te noći pažljivo je bilježio u svoj dnevnik. Kroz otvoreni prozor, povjetarac je rashlađivao sobu. Zapazio je planinsku zviždovku, barsku šljuku, gradsku sovu i rogatu ševu, plus uobičajeni asortiman vrabaca, ševa, crvenokrilih kosova, vrana i golubova. Ništa neobično osim čudne ptice u jat u čvoraka. Uzalud je tražio u priručniku za identifikaciju ptica. Tu nema

pomoći. A možda je to neka nova vrsta? Nešto što bi dodao u svoju listu života?

Sutra ću ponijeti kameru. Nekoliko većih jata smjestilo se pod brijestovima pored rijeke Plat. Ionako već par mjeseci nije pratio njihov prirast. Nakon posjete Centru za distribuciju, mogao bi otići do rijeke. Ako krene dovoljno rano, imaće desetak sati sunca za osmatranje. Sklopi knjigu i ugasi stonu lampu. Dok je posmatrao kroz prozor, oči mu se polako prilagodiše. Puni mjesec obasjavao je prizor. Iz svoje stolice mogao je vidjeti tri kuće okupane u olovnom sjaju s prozorima crnim poput bazalta. Mini van njegovog najbližeg komšije odmara se na felgama, sve četiri gume odavno su se ispraznile. Karson se pokuša sjetiti njegovog imena, ali nije uspio. I inače, nikada nije razmišljao o svojim bivšim komšijama i njihovim praznim kućama.

Nije se moglo čuti ništa osim vjetra koji zavija pustim ulicama praznog grada. Nije mu se spavalo, pa je posmatrao sjenke kako polako gutaju cijelu livadu. Oko dva sata par kojota prodoše sredinom ulice. Njihove kandže glasno su dobovale po asfaltu. Karson konačno ustane, uze dvije tablete za spavanje i ode u krevet.

* * *

„Žena koja je sa mnom je bolesna,” reče Karson. Naslonio je ruke na kamion, držeći listu trebovanja.

Upravnik centra za raspodjelu ravnodušno uzvratila. „Oh, slatka je tuga rastanka.” Gurnu svoje prljave ruke u džepove. Kroz vrata skladišta iza njega Karson vidje bale umotane u bijelu plastiku, široke metar i po i naslagane po pet bala u visinu. U njima su bile vreće brašna, kukuruza, platna, papira, svega po malo. Trgovina rezervama.

Karson poblijedi. „Nije to. Pomalo kašlje i ima povišenu temperaturu. Ako je neka bakterija, jedan antibiotik bi to mogao riješiti.”

„Tuberkuloza ili ne, to je gušenje, Karson,” reče smješkajući se kroz požutjele zube. Karson je pretpostavljao da ima pedeset pet ili šezdeset godina.

„Prilično si zajedljiv danas,” nasmija se Karson.

„Najbolja kolekcija pozorišnih predstava s ove strane pakla. Gledao sam Lorensa Olivijea noćas do tri ili četiri.” Upravnik je pregledao svoju lager-listu. „Nema novih lijekova već nekoliko mjeseci, a ni jedan antibiotik nisam vidio više od godinu dana. Naredio bih pomoćniku da to pokuša pronaći za vas, ali on ne dolazi već cijelu sedmicu. Izgledao je bolesno poslednji dan, znaš?” Upravnik obrisa prste o svoju odjeću. „Možda sam ga izgubio. Jeste li pokušali s kašikom meda u čaši burbona? Meni svaki put pomogne.” Preko ogromnog praznog parkinga stiže neki automobil i zaustavi se iza Karsonovog kamiona. Ko god da je bio unutra, nije izašao. Karson pogleda u pravcu automobila. Očigledno su htjeli pričekati da Karson završi svoj posao. On upravniku preda spisak. „Možete li mi, takođe, dodati i kukuruzno brašno i šećer? A i koja konzerva miješanog povrća bi bila dobrodošla.” „To sam dobio.” Upravnik se pope na viljuškar. „Vraćam se za koju minutu.” Kad se vratio s robom, on reče, „Nemam ništa posebno raditi ovo popodne. Iskopaću nešto za vas. Prije par mjeseci čuo sam da je apoteka u Albertsu izgorjela. Pljačkaši su to previdjeli pa je tamo možda nešto ostalo. Imam vašu adresu.” Pogleda u trebovanje. „Donijeću vam to kući.”

Karson smjesti pakovanja s konzervama supe i povrća u kamion. „A skladište?”

Upravnik slegnu ramenima. „Mislim da sada živimo u poštenom svijetu. Samo desetak kupaca zadnjih dana. Možda par stotina ukupno. Kladim se da u cijeloj zemlji nema više od 50.000 ljudi. Ostaviću vrata otvorena.” Na trenutak upravnik se zagleda u daljinu, kao da se izgubio u mislima. Iza njih, automobil koji je čekao zabrunda. „Znate kako kažu: ako u posudu stavite po jednu gumenu bombonu svaki put kada vodite ljubav u prvoj godini braka, a uzmete po jednu svaki put kada vodite ljubav nakon toga, posuda se nikada neće isprazniti? Ovo skladište je pomalo nalik tome.”

Dok je Carson palio kamion, upravnik se oslanjao na prozor odmarajući ruke na vratima vozila. Ovako izbliza, Carson primijeti da mu je kosa veoma masna i da miriše na užeglu mast.

Upravnikov osmijeh je nestao. „Koliko dugo me poznaješ?” reče on, gledajući Karsona pravo u oči. Glas mu je odjednom bio veoma ozbiljan. Carson pokuša ostati miran. Zamisli se. „Ne znam. Oko šesnaest mjeseci?” Upravnik se naceri. „To te čini mojim najstarijim prijateljem. Nikoga živog ne poznajem duže.”

Na trenutak, Carson pomisli da će čovjek početi plakati. Umjesto toga on se uspravi, ruku još uvijek na vratima vozila.

Karson pokuša: „Žao mi je, ali mislim da vas nikada nisam pitao kako se zovete.”

„Nevažno, ne, nije potrebno,” upravnik odvrati ponovo se smijući. „Ruža s nekog drugog grma, kako kažu. Pogledaću šta mogu naći za taj bolesnički kašalj. Ne znam ništa o antibioticima. Navratiču sutra.”

Tek nekoliko blokova dalje, dok je vozio prema rijeci, osmatrajući nizove praznih prodavnica, krećući se pustim ulicama, nijemo je shvatio da je, ako ne računamo Tili, upravnik takođe njegov najstariji prijatelj.

* * *

Sjedeći u svojoj kamperskoj stolici, Carson je imao panoramski pogled na rijeku. Na horizontu prema zapadu strmo se uzdizala planina, s ostacima snijega od prošle zime na najvišim vrhovima. Pedeset metara dalje, na dnu kratkog kanjona, polako se valja rijeka u svom najnižem nivou ove godine. Dugi šljunčani jezici štrče iz vode u kojoj male dugonoge ptice traže insekte među stijenama. Čelavi orao nisko nad vodom klizi prema jugu. Carson ga zabilježi u svoj podsjetnik.

Preko rijeke rasla je grupa brijestova i vrba. Nije mu trebao dvogled da vidi grane otežale od brojnih čvoraka. Bilo ih je nemoguće prebrojati. Moraće procijeniti. Zapita se šta upravnik raspodjele radi s pticama. Uostalom, imali su nešto zajedničko. Da nije bilo Šekspira, ovdje ne bi ni bilo čvoraka. Početkom 1890-tih klub anglofila u Njujorku došao je na ideju da sve vrste ptica koje se pominju u Šekspirovim djelima nastani u Americi. Pokušali su s slavujima, zebama i raznim kosovima, ali su najveći uspjeh postigli puštanjem 100 kosova u Central parku. Prema posljednjem brojanju, sada ih ima oko dvjesto miliona. U članku koji je pronašao u jednoj od svojih knjiga nazvali su ih 'ptičije bubašvabe'.

Postavio je fotoaparat na tronožac i pretraživao stabla kroz teleobjektiv. Nisu se tamo nalazili samo čvorci, već i crvenokrili kosovi, agresivna domaća vrsta. Oni su se održali pred navalom osvajачa.

Karson napravi nekoliko snimaka. Mogao je kasnije izbaciti snimke iz memorije fotoaparata, ako mu zatreba prostora. Grupa čvoraka podiže se s nekoliko stabala. Možda ih je nešto uznemirilo? On potraži srnu ili rakuna na tlu, ali nije vidio ništa. Ptice se podigoše visoku prije nego što su zbrisale niz rijeku. Razmišljao je o osvajačima koji se, kao infekcija, šire po cijeloj zemlji. Šarani su osvajači. I zebraste dagnje koje autostopiraju u brodskim balastima vode i postaju nevolja nastanjujući se unutar cijevi za dovod vode u elektranama.

I ne samo životinje. Mahovina, maslačak, korov, tamaris, mlječika i norveški javor potisnuli su domaće vrste do izumiranja. Infekcija. Istrebljenje. Izumiranje znači da se nikada više neće vratiti. Bez nade. Prazne kuće. Prazne trgovine. Prazna pozorišta. Nebo bez tragova aviona. Šum na radiju. Autoputevi bez saobraćaja. Fijuk vjetra iznad prašnjavog igrališta. Slika s Tilinog videa – beskrajna rijeka trkača koja se valja preko mosta.

Karson protrese glavom. Nikada neće završiti prebrojavanje ako bude sanjario. Prošle godine nabrojao je 131 vrstu u jesenjam prebrojavanju. Možda ih ove godine bude više. Možda primijeti nešto rjeđe, kao žutokljunog gnjurca ili žučkastosmeđu patku.

Metodično, prenosio je fokus s jednog stabla na drugo. Uglavnom čvorci koji odmaraju kljunove na svojim grudima. Petsto na jednom stablu. Hiljadu na sledećem. Držao je dvogled lijevom rukom, dok je desnom zapisivao brojeve. Kasnije će napraviti potpuni izvještaj za ornitologe iz Kolorado Springsa. Hrpa izvještaja počiva na njegovom radnom stolu, neposlata. Odavde nije mogao čuti ptice, ali bi njihov cvrkutavi zov bio preglasan da je mogao proći ispod njih.

Pernata mrlja kliznu kroz njegovo vidno polje. Karson pogleda iznad dvogleda. Dvije ptice klizile su iznad vrhova drveća, leteći uz rijeku. Un ustane, ubrzano dišući. Uska krila. Prava veličina. Pronađe ih dvogledom. Je li to ista vrsta koju je primijetio i juče? Kakva sreća! Ali letjele su prebrzo i već su bile daleko. Nije ih mogao prepoznati s ove udaljenosti. Kada bi htjele napraviti krug. Tada, nevjerovatno, one okrenuše, predoše rijeku i krenuše prema njemu. Dvogled ga udari u prsa kad ga je ispustio i zgrabio kameru, tronožac i sve ostalo. Pronađe ptice, izoštri i snimi. I dalje su prilazile. Napravi još jedan snimak obe ptice. Još bliže, samo jedna ptica ispuni cijelu sliku. Škljoc! Prolazile su na samo dvadeset koraka. Brzo! Brže od bilo koje ptice koju je do sada vidio osim sivog sokola dok se obrušava. Ruke su mu drhtale. Ovo je za njega definitivno bila nova ptica. Nova vrsta koju će dodati svojoj listi života. Ptica koju je vidio juče nije bila izgubljena lualica. Ne ako se sada ovdje nalazio par. Možda je cijelo jato vjetar nanio ovamo. Znao je sve ptice Kolorada, i ovo nije bila domaća vrsta. Ostao je još jedan sat, brojeći čvorke i snimajući druge ptice iznad rijeke, ali srcem više nije bio tu. U aparatu su ga čekale slike novih ptica ali trebalo ih je prenijeti u računar radi proučavanja.

* * *

Tili je bila u krevetu. Pored nje, na noćnom ormariću, paketi sjemenja. Nije ih ni pomjerila još od proljetos, kada ih je on nabavio. Televizor je bio upaljen. Nije bilo programa, naravno, pa je snijeg ispunjavao ekran i čuo se tihi šum. Karson ga ugasi, zamračujući sobu. Sunčevo svjetlo probijalo se

oko spuštenih zastora ali on, nakon jarkog vanjskog svjetla, jedva nešto vidio. U tišini, Tili je škripavo disala. On obiđe oko kreveta i stavi ruku na njeno čelo. Veoma toplo. Nije se ni pomjerila kad ju je dotaknuo.

„Tili?” reče on.

Ona promrmlja ali ne otvori oči.

Karson upali lampu za čitanje i osmotri njeno lice. Kleče pored nje. Usne blago otvorene, i ona ih obližuje između iskidanih udisaja. Pazio je da je muvanjem ne probudi. Spavala je veoma malo većinu noći. Uхвати ga groznica. Dok je samo kašljala, nije mnogo brinuo. Kašalj, to može biti od nazeba ili alergije. Ali groznica, to je pozivalo na uzbunu. Sjećao se kućnih brošura i njihovih naslova: ‘Porodična trijaža’ i ‘Prepoznajte svoje simptome’.

„Tili, moram ti provjeriti prsa.”

Prsti su mu drhtali dok je povlačio ćebe daleko od njene brade. Vrat joj je bio oznojen, i ispod pokrivača je bila sva znojava. Mirisala je na toplotu i vlagu. Nespretno otkopča gornju dugmad na njenoj spavaćici a zatim približi svjetiljku da bi bolje vidio. Nema osipa. Nije nosila grudnjak pa je vidio da su joj grudi glatke. „Tili?” pozva on tiho, ne želeći ustvari da je probudi. Oči joj se pomaknuše ispod kapaka. Možda je sanjala druga mjesta, mjesta o kojima nikada s njim nije razgovarala. Nježno prstima pređe preko vratnog dijela kičme. Nema čireva. Nema čvornovatih izraslina opisanih u brošuri. Tili je gundala. „Bob Robert,” reče ona.

„Donijeću ti aspirin i vodu.” On povuče ćebe naviše. Nije se ni mrdnula. „Ljubazan si,” reče ona, ali joj je glava bila okrenuta na drugu stranu pa nije bio siguran da li govori njemu ili nastavlja razgovor iz svojih snova. Dok je sipao vodu iz boce, shvati da, kada bi Tili počela buncati, on bi to teško prepoznao. Ako počne govoriti smisljeno, tada bi se morao ozbiljno zabrinuti.

* * *

Upravnik raspodjele rekao je da će navratiti sutra, tako da nije mogao uraditi ništa osim dati joj aspirin i smjestiti je udobno. Probudila se dovoljno da uzme lijek, ali je odmah zatvorila oči. Karson je pogladi po ruci, provjeri da li je krčag s vodom pun, pa ode do radne sobe i odštampa slike iz aparata. Zadnja je bila veoma dobra. Puni pogled na kljun, glavu, vrat, prsa, krila i repno perje. Identifikacija je trebala biti laka, ali u svojim knjigama nije pronašao ništa slično. Trebaće mu bolji izvori.

Vožnja do litltonske biblioteke značila je prolazak kroz odlagalište. Većinu dana Karson se trudio da ga ignoriše, podsjećalo ga je na arlingtonsko groblje bez nadgrobnih spomenika, ali danas se zaustavio na rubu ceste. Trebalo mu je mjesto za razmišljanje široko, bezoblično zemljište pozivalo je na meditaciju. Prošle godine kružila su jata galebova, trežeći mjesto gdje da se spuste. Oni na tlu ključala su po ostacima zastava koje su prekrivale niske brežuljke. Godinu prije, vijenci, zastave, pruće i buketi cvijeća omotani trakama prekrivali su humke dok su rovokopači kopali duge roveve izbacujući oblake izduvnih gasova. Danas, međutim, nema ptica. Pretpostavljam da nije ostalo ništa za jelo. Nema mirisa koji bi ih privukli. Kopači su bili uredno parkirani sa strane. Prašina je u malim kovitlacima na trenutak plesala iznad prljavštine, a onda slijegala u ništavilo. Teren je izgledao obično, nalik njegovom stražnjem dvorištu. Bez drveća i bez trave. On pomisli na Tili koja traži geranije.

Podiže pogled. Potpuno prazno nebo. Nema jastrebova. Zar možda ni miševi više ne žive ovdje?

Šta će učiniti ako ga ona napusti? Nasloni se na automobil, s rukama duboko u džepovima, brade oslonjene na prsa. Šta ako ona ode? Bilo je toliko mnogo rastanaka: djevojka u prodavnici novina, ljudi iz prodavnice, njegovi saradnici. Šta je mogao uraditi? Jedva da ih se mogao sjetiti, baš kao ni lica svoje žene. Svih njih, koji počivaju daleko. Kliznu prstima ispod košulje. Nije bilo nikakvih čvorova. Zašto ne, kad su bili neizbježni? Vjetar udari preko ravnice, dižući komadiće papira i talas prašine prema njemu. Osjećao je kišu u vazduhu. Vrijeme se mijenja, pomisli penjući se nazad u vozilo prije nego što ga vjetar zahvati.

* * *

Dnevno svjetlo obasjavalo je glavnu prostoriju biblioteke. Osim ustajalog mirisa tankog sloja prašine na stolu i kožnim foteljama postavljenim radi udobnog čitanja, biblioteka je mogla biti otvorena za korištenje. Karson nije primijetio da je iko dolazio ovamo od njegove zadnje posjete, mjesec dana ranije. Provjeri svoju lampu. Sunčevo svjetlo nije prodiralo do stražnjih polica gdje su se nalazile knjige o pticama, a on je želio biti siguran da neće neku promašiti.

Na oglasnoj tabli u ulazu obješene su plakate civilne odbrane i Centra za kontrolu bolesti, ispunjene dobro poznatim savjetima: izbjegavajte gužvu, dosta spavajte, odmah prijavite simptome. Plakat civilne odbrane podsjećao ga je da je zaštita imunog sistema patriotski čin i ističe: Zapamti – Oni-Su-To-Dobili-Prvi.

Na kolicima koja je pronašao jedan točak se klatio i nije išao kao ostali. Vukao je nalijevo i glasno klopao dok ih je gurao između redova. U ovoj velikoj zgradi, buka je izgledala neumjesnom. Apsurdno, Karson je skoro viknuo „Šššš...!“ U biblioteci je trebala vladati tišina, čak i ako je on jedini u njoj.

Pozadi, kod knjiga o pticama, polako je lampom prelazio preko naslova. Njegove omiljene knjige – Audubonova izdanja i Nacionalna geografija. Dva ogromna toma 'Ptice Kolorada' s prekrasnim fotografijama i crtežima. S ljubavlju ih spusti u kolica. Kad je završio, u kolicima se nalazilo trideset pet knjiga, svešto su imali o pticama. Drhtao je dok je popunjavao zbirku. Nikada ranije u ovom dijelu biblioteke nije mu bilo hladno.

Kod bibliotekarevog stola nije znao šta da radi. Dok je bio dijete, bibliotekar bi popunio karticu koja se nalazila u prednjem omotu knjige. Sada je sve kompjuterizovano. Kako sada da rezerviše knjige? Nije bilo vjerovatno da će ih iko drugi tražiti, ali mu nije izgledalo ispravno da ih tek tako uzme. Konačno on napravi spisak svih knjiga koje je uzeo i stavi ga na bibliotekarov računar. Razmislio je par sekundi, pa napravi drugu zabilješku koju ostavi na policu odakle je uzeo knjige. Doda svoju adresu i P.S. „Ako vam stvarno trebaju ove knjige, molim da me nazovete.“ Prije odlaska, pogleda u dio s medicinom. Zarazne bolesti obuhvatale su 600 naslova. Nije bilo ni jedne knjige. Duboku uzdahnu i pročisti grlo. Osjećao se zdravim, pa to ponovi, izazivajući dubok kašalj. To je samo od prašine, pomisli, ali pluća su mu bila teška i on shvati da je cijeli dan zadržavao kašalj.

U povratku, Karson se zaustavi kod centra za raspodjelu. Parkiralište je bilo prazno. Prošeta kroz skladište, između visokih gomila u dugim redovima. Nema upravnika. Nema ni pomoćnika. Prošle godine Karson je dovukao dizel generator u kino dvoranu blizu kuće. Priključio je jedan projektor da bi gledao film na velikom ekranu ali ga je prazna dvorana, s nizovima praznih sjedišta, prestrašila. Pobjegao je iz kina a da nije ni ugasio generator. Skladište ga je podsjećalo na to. Dok je išao prema izlazu, koraci su mu postajali sve brži sve dok nije počeo trčati.

* * *

Dok je sunce nestajalo u teškim oblacima na horizontu, on je prihvatio očigledno. Šta god bilo to što je Tili imala, imao je i on. Površno je disao između napada kašlja i, iako se groznica povlačila od aspirina, ubrzo bi se vratila. Aspirin je suzbijao groznicu ali glava ga je boljela i osjećao je umor. Sjedeći pored njenog kreveta, spusti svoju ruku na njenu. „Vratiću se sutra do centra za raspodjelu, Tili. On je rekao da će možda pronaći neke lijekove.”

Tili se okrenu prema njemu, krmeljivih i zakrvavljenih očiju. „Nemoj ići,” reče ona. Glas joj je drhtao, ali je gledala pravo u njega. Bez uvijanja, govoreći direktno, ona reče, „Očigledno je da je samnom gotovo.” Karson pogleda kroz prozor. Uskoro će mrak.

Tilina ruka gorila je ispod njegovih prstiju. Gotovo je osjetio vrelu krv koja struji kroz nju. „Moram nešto uraditi. Možda imaš upalu pluća.” Ona udahnu nekoliko puta. Karson zamisli njenu bol; odjek te boli pulsirao je i u njegovom tijelu.

„Možeš li ostati u komšiluku?” pitala je ona.

On potvrdi.

Tili zatvori oči. „Kad je to počelo, gledala sam TV cijelo vrijeme. To je sve što sam radila – gledala TV. I moji prijatelji su gledali TV. Radili su to i na poslu. ‘Nacija u karantinu’ nazvali su to izvjestitelji. A onda više nisam mogla gledati.”

Karson zatvori oči. To je ono gdje on ne želi ići, u ta sjećanja. Ono o čemu nije razmišljao dok je sjedeći u svojoj kamp-stolici brojao ptice. Ono što nije želio gledati dok je postavljao solarne panele na krov svoje kuće, dok je skupljao drva za novi štednjak postavljen u dnevnoj sobi, dok je pumpao gorivo iz podzemnih rezervoara utihle benzinske pumpe. U nekim trenucima pomišljao bi da je sve to greška. Dok je vozio, automobil je odgovarao na njegove pokrete. Vjetar je neskladno zviždao iza prozora. Kako je svijet i dalje mogao biti tako poznat i normalan, a opet tako teško sjeban.

„Pa, moramo nastaviti raditi ono što treba, bez obzira na sve,” reče on. „Bila sam nevinna.” Pogled joj kliznu daleko od njega. Smijala se. Njena povezanost s njim se prekinula, i to se skoro moglo čuti. „Ne želim večeras gledati vijesti. Možda će kasnije biti neka zgodna repriza. ‘Prijatelji’ ili ‘Kafić Uzdravlje’ baš bi mi prijali. Ujutro idem u tržni centar. Treba mi odjeća za jesen.” Namjesti jastuk kao da se priprema za spavanje.

Karson podese isparivač, nadajući se da će joj to olakšati disanje, a onda izađe tiho zatvarajući vrata.

S željeznom polugom u ruci, on pređe prašnjavom površinom svog prednjeg dvorišta i preko sasušene živice zakorači u susjedno. Klinovi

iskočiše iz okvira kad je navalio na polugu, i on jednim udarcem noge otvori vrata. Zavjese su bile navučene a dnevna soba zamračena. Nos mu se nabra od smrada nečeg trulog, plijesni i povrća koje je postalo ljigavo i crno. Posegnu za svjetiljkom. Dnevna soba bila je uredna, časopisi složeni na stolicu radi lakšeg izbora, stakleno posuđe naslagano na maloj polici pored velike fotelje i porodične slike raspoređene na zidu. Vrata tri spavaće sobe otvorena prema centralnom hodniku. U jednoj od njih prazna kolijevka ispod Miki Maus mobila. U drugoj, svjetla plešu preko radnog stola, faks aparata i otvorenog laptop računara.

Treća vrata vodila su u glavnu spavaću sobu. U kupatilu, u medicinskom ormariću pronađe antacide, vitamine i antibebi pilule, ali ne i antibiotike. Kad je krenuo nazad, zatvori ulazna vrata najbolje što je mogao.

Sat kasnije obišao je cijeli blok, probijajući se u svaku kuću. Dvije su već bile opljačkane. Vrata na prvoj visila su samo na jednoj šarki. Namještaj u drugoj bio je ispreturan a složena šara pukotina širila se oko rupe od metka na prozoru dnevne sobe. U nekim kućama krevetski prekrivači pokrivali su duga ispuččenja. Klonio se spavaćih soba. Nije bilo antibiotika.

Teških prsa, jedva se držeći na nogama, vukao se preko posljednjeg travnjaka prema svojoj kući na kojoj je jedan prozor bio osvijetljen. Kakva god da je ovo bolest, bila je ozbiljna. Nije prehlada ili gripa, niti išta što je prije iskusio. Osjećao se loše iako jebio u dobroj formi, a Tili jedva da je ikada jela kako treba. Nikada nije vježbala. Njen sistem mora biti posebno osjetljiv. Zamisli svoju kuću praznom. Bez Tili koja slaže svoje karte. Bez Tili koja luta dvorištem tražeći cvijet koji bi joj povratio nadu. „Kako se nosiš s tim?“ pitala je ona.

Tili je spavala, groznica joj se vratila, i promuklo je disala. U njegovim vlastitim plućima, svaki udisaj je podrhtavao i škripao, kao da se hiljade malih zupčanika vrte unutar njega.

Karson pusti snimak njujorškog maratona i vrati se u stolicu pored Tilinog kreveta. Nakvasi jedan ručnik i pritisnu ga na njeno čelo. Nije se micala. „Kakva slava života,“ govorio je komentator. „U sjenci katastrofe, sportisti su se okupili da poruče kako nas je nemoguće potući na duge staze.“ Karta staze koja vodi kroz pet opština pojavi se na ekranu. Tada se kamera s helikoptera preseli na ulicu pokazujući rijeku ljudi. U jednom trenutku tuce ptica proleti između kamere i tla. „Golubovi,“ pomisli Karson osjetivši uzbuđenje. Osjeti da mu oči gore a kada konačno spusti glavu na Tilinu ruku, nije osjećao nikakvu razliku u temperaturi.

* * *

Sanjao je knjige o pticama, raširene na stolu ispred njega, ali nije bio u svojoj radnoj sobi. Sobu su ispunjavali drugi stolovi, za svakim je sjedila jedna osoba a proučavala knjige. Na stolu pored njegovog, čovjek s ogromnim zaliscima sjedio je ukoso držeći mrtvu pticu, širio joj pera na krilima i proučavao svaku vezu. Spusti pticu nazad na radni sto i doda nekoliko linija na crtežu.

„Ljubičasta zeba,“ reče čovjek, a Karson je bio siguran da je to Džon Audubon. „Slika je vječna, čak i ako ptica nije.“ Audubon kucnu po pernatom tijelu. „Za žaljenje je što je moram ubiti da bih je ovjekovječio.“

„Ja tragam za imenom jedne ptice,” reče Karson. Nekoliko ljudi za drugim stolovima okrenuše se, zainteresovani. On opiše pticu. „Vidio sam samo tri, kako lete s evropskim čvorcima.”

„Samo tri?” Audubon je izgledao zbunjen. „One lete u jatima koja ispunjavaju nebo danju. Oko Luisvila svi nose oružje. Obale Ohaja zaposjeli su ljudi i mladići, neprekidno gađajući ptice. Mnoštvo je uništeno, a sedmicu ili više stanovništvo se hranilo samo njihovim mesom. A ti si vidio samo tri?”

Karson potvrdi.

„S evropskim čvorcima?”

Karson je ćutao. Kako je mogao Audubonu objasniti sve o pticama uvezenim iz Evrope nakon njegove smrti? Umjesto toga, on upita, „Kako se zove ta ptica?”

„Ljubičasta zeba, rekao sam vam.”

„Ne, mislim na pticu koju sam opisao.”

Audubon podiže olovku i dodaje još jednu liniju na crtež. Promrmlja odgovor.

„Oprostite!”, reče Karson.

Još mrmljanja. Audubon nastavi crtati. Ptica nije izgledala kao zeba, ljubičasta ili bilo koja druga. Linije su postajale divlje a ptica sve fantastičnija. On nacrtava plamen ispod nje, brzim sigurnim potezima, dok je mrmljao sve glasnije i glasnije.

Karson se nape pokušavajući ga razumjeti. Koja je to ptica bila? Šta je to bilo? Postade svjestan vrelog i vlažnog mrmljanja u svojim ušima. Uz trzaj, on sjede. Tiline usne su se micale, ali oči su joj bile zatvorene. Koje je doba? Gdje je on? Na trenutak je potpuno izgubio vezu sa svijetom.

S dva aspirina u ruci, pokušao je da ju probudi., ali je ona odbila otvoriti oči. Obrazi su joj bili crveni a između neskladnih pokušaja govora dah joj je bio težak, kao u ronjaci, ključajući iz dubine. Čelo joj je ponovo bilo vrelo. Naglo ga zahvati drhtavica i minutama nije mogao uraditi ništa drugo osim škripati zubima. Kad je prošla on popi aspirine koje je donio njoj. Možda će pronaći antibiotike u nekoj od kuća u drugom bloku.

On obuče kaput, zgrabi polugu i svjetiljku, i krenu preko ulice. Na noćnom vazduhu, glava mu se činila velika i usijana. Poluga kao da je težila tonu. U drugoj kući, u medicinskom ormariću pronašao je plastičnu bocu označenu kao penicilin. Nasmija se a onda ga, dok je sjedio na podu kupatila, zahvati kašalj. Svjetiljka je bacala duge, čudne sjenke. Samo dvije tablete, svaka od 250 mg. Jedva da ih je osjećao u ruci. Kolika je doza za odrasle? Da li je penicilin pravi lijek za upalu pluća? Šta ako to nije bila upalu pluća, ili, ako jeste, ako je to virusna a ne bakterijska upala?

Karson krenu nazad kući. Nakon petnaest minuta uspio je probuditi Tili toliko da popije tablete i aspirin. Iscrpljen, sruši se na stolicu pored njenog kreveta. Ona spusti glavu nazad, buljeći u strop. Široke, vijugave linije na malteru. Na trenutak su mu ličile na oblake i on ugleda pticu uskih krila, kakvu je vidio iznad rijeke; onu koju je Audubon poznavao. Iznenada, i on je znao. Oduvijek ju je znao, i on se nasmija. Nije ni čudo da mu je izgledala poznato. Naravno, nije se mogla pronaći u knjigama o pticama. Smijući se i držeći Tili za ruku, on zaspa.

* * *

Probudi ga lupanje.

Tup, tup, tup. Kao otkucaji srca. Nevoljno otvori oči i postepeno ih fokusira na prekrivač koji je počinjao ispod njegovog obraza a završavao na kraju kreveta. Ne mičući se, ne shvatajući gdje se zaista nalazi, znao je da je bolestan. Bolest se ne može zaboraviti. Čak i u snu ostaješ svjestan mikrorata u svom tijelu. On rovari po unutrašnjosti mijenjajući njegove organe, njegovu kožu. Mašinerija se polomila, on pomisli.

„Neko je pred vratima,” reče Tili. Bila je budna. „To bi mogao biti čistač bazena.”

Karson se podiže iz kreveta dok su mu leđa protestujući škripala. Noge su mu bile drvene. Koliko dugo je ležao pored nje?

Ona je sjedila, s čebetom preko nogu i otvorenom knjigom licem prema dole, u rukama. „Spavao si, Bob Robert,” reče vedro.

Stavi ruku na njeno čelo, a onda na svoje. „Ja nisam Bob Robert.” Bila je hladna, a zvuk teškog disanja u njenim plućima i nije bio tako loš. Prazna boca penicilina stajala je na njenom noćnom ormariću. Djeluju li antibiotici tako brzo? I ako djeluju, jedna doza nije dovoljna. Bolest će se vratiti. A i on je sve bolesniji. Mora pronaći još.

Ponovo se začu lupanje na prednjim vratima.

Stajao je drhteći; prsa su ga boljela na svaki uzdah.

„Brzo se vraćam,” reče.

„Oh, ja sam dobro. Malo čitanja će mi prijati.” Ona otvori knjigu. Bila je to jedna iz njegove radne sobe. Negdje tokom noći ona mora da je ustala iz kreveta.

Karson se naslanjao na zid hodnika dok je išao prema ulaznim vratima, boreći se protiv bolesti. U glavi mu je pulsiralo a svjetlo koje je ulazilo kroz prozor bilo je tako jako.

„Karsone, jesi li tu?” pitao je glas. „Birnamska šuma došla je u Elsinor,”* dodao je.

Kroz bol i groznicu, Carson je škiljio. Brzo otvori vrata. „Zar nije Dansinan taj kome dolazi Birnamska šuma?”

Upravnik skladišta držao je kutiju oslonjenu o bedro. „Vidio sam svašta dolazeći ovamo. Dovraga, čovječe! Izgledaš strašno.”

Karson klimnu, pokušavajući uhvatiti cijeli prizor. Upravnikov kamion bio je parkiran pored njegovog. Sunce je sjalo visoko na nebu.

Koliko dugo je spavao? Carson se prisili na par riječi u jednom dahu. „Šta radiš?”

Držeći ga za ruku, upravnik odvede Karsona do kauča u dnevnoj sobi. „Pronašao sam antibiotike o kojima sam ti govorio,” reče. „Nisu bili u apoteci, ona je potpuno izgorila.” On otvori poklopac kutije. Unutra su se nalazili redovi malih bijelih kutija, a u svakoj po stotinu tableta. Izvadi dvije. „Ali iza trgovine nalazio se kamion pun lijekova.”

Karson trepnu a upravnik mu pruži čašu vode da popije lijekove. Kada je samo stigao dohvatiti vodu?

„Disanje vam je teško, imate groznicu i umorni ste?”

„Da,” uzvratil Carson.

„Ne mogu odavde čuti vaša pluća. Upala pluća, sigurno, mogao bih se opkladiti. Ako budemo imali sreće, ovo će je srediti.”

Karson proguta tablete. Sjedeći, osjećao se bolje. Na prsima pritisak. Tili je izgledala bolje. Možda joj je penicilin pomogao, a ako je pomogao njoj, pomoći će i njemu.

Upravnik se vrzmao po sobi, zaustavivši se pored pokazivača fotoelektričnih panela. „Lijepo ste se smjestili ovdje. Jeste li ovo sami postavili?“

Karson potvrdi. „Zašto niste u skladištu?“ upita. Svjetlo u sobi zatreperi. Tromo, Karson okrenu glavu. Kroz prozor je na trenutak ugledao sjenke koje prelaze preko kuća ali kad je pogledao ponovo, sunce je sijalo mirno. Ne gledajući ga, upravitelj reče, „Vrijeme je da se krene dalje. Skladište me je blokiralo. Bio sam na čekanju, mislim. Oliverov Hamlet rekao je sinoć 'Ako je sada, neće doći; ako ne dolazi, onda je sada.'“

„O čemu on govori?“ upita Karson.

„Strahu od smrti. Tuzi,“ reče upravnik. „Važno je biti spreman, kaže. Ah, ko je ovo?“

Tili je stajala na ulazu u hodnik. Presvukla se u farmerice i radnu bluzu. Lice joj je bilo još uvijek grozničavo i malo se ljuljala. „Oh, Bože, čistač bazena,“ reče ona. Ne čekajući odgovor, ona mahnu pregrštom paketa prema njima. „Umorila sam se čekajući cvijeće, Karson. Idem posijati nešto.“ On zbunjeno odvrati: „Uskoro će zima,“ ali ona je već nestala. Obrisa čelo. Ruka je bila mokra od znoja. „Je li me to ona nazvala Karson?“ Sjenke su ponovo žurile preko ulice. Ovaj put i upravnik ih primijeti.

„Šta je to?“ upita Karson.

„Ja sam to želio vas pitati.“ Upravnik izađe kroz vrata i pogleda naviše. „Vidio sam ih dolazeći. Te smiješne ptice.“

Karson ustane s kauča. U glavi mu se zavrti tako žestoko da je gotovo pao, ali se ipak nekako dokopa vrata. Zgrabi upravnika za ruku tražeći oslonac.

Iznad, jato ptica sjeklo je nebo tik iznad krovova. Bez zvuka. Stotine njih. Uskih krila. Crvenih prsa.

„Koje su ovo?“ pitao je upravnik.

Karson se ispravi. Čak ni bolest nije ga mogla oboriti pred ovim. Ptice su letjele poput pernatih mlaznjaka. Gdje su bile svih ovih godina? Da li je samo nekoliko primjeraka ostalo skriveno u udaljenim šumama, daleko od ljudskih očiju? Lovljene do istrebljenja stoljeće ranije, nisu zapravo nestale, uprkos svim osmatranjima. Mogu li povratiti svoju slavu?

Karson reče, „To su golubovi-selice.“**

Upravnik upita: „Šta su to golubovi-selice?“

To je dodatak mojoj listi života, mislio je Karson. Audubon je rekao da su danima zamračivale nebo. Karson se sjeti njujorškog maratona. Mase koja trči i trči i trči. I ispunjava Varecano most.

„Mislim da se stvari ponekad mogu vratiti,“ reče Karson.

Nevjerovatne ptice valjale su se prema istoku.

---

* Iz Šekspirovog Magbeta

** Vrsta goluba veoma raširenog u Sjevernoj Americi u predkolumbovsko vrijeme. Procjenjuje se da ih je bilo više od 5 milijardi početkom devetnaestog stoljeća, ali su do kraja tog stoljeća potpuno istrijebljeni radi ishrane robova. Poslednji primjerak uginuo je u zološkom vrtu 1914.

Džejms Van Pelt (James Van Pelt), savremeni američki SF pisac koji objavljuje od sredine devedesetih. Bio je finalist za nagradu J.W.Campbell (1999), Nebulu (2002), T.Sturgeon (2005) a nominovan i za Analog Anlab, Asimov i Locus nagrade, ali nije dobio ni jednu.

<http://www.sff.net/people/james.van.pelt/>

Preveo MasterYoda

Silent Night

THE REMARKABLE CHRISTMAS TRUCE OF

Žoze Bareiros

Žoao Bareiros

Tiha noc'

("Silent Night" by João Barreiros)

Dvadeset i pete godine ovog beskrajannog rata, na obali jezera Saimaa, konačno sam ubio svog prvog Djeda Mraza. Bila je to čista sreća... iskreno. Marfijevi zakoni su odredili da moji drugovi po oružju, svi mnogo bolje uvježbani od mene, stignu kasno, budu zadržani, zaglave u žitkom blatu ili ih savlada hladnoća zbog kvara grijanja u njihovim odijelima. Neki su izgaženi do smrti od krda sobova koji su se bez ikakvog zvuka, meko kao perje, spustili s neba. Rijetki preživjeli imali su neposredni susret s grupom patuljaka ili ih je zavela strašna i skoro neodoljiva ponuda poklon-paketa. Ne znam šta se dogodilo s njima. Nije ostalo ništa da ispriča priču. Nakon određene tačke, video kamere u njihovim šljemovima prenosile su samo biserno bijelo ništa. Mastoidni implantati otkazali su u blizini zone pojavljivanja neiskazivog lično. Radio komunikacija se utopila u oluju statičkog pucketanja. Termički ili infracrveni detektori takođe su otkazali. Pametne bombe, lansirane s krstarica usidrenih u norveškim teritorijalnim vodama, izgubile su kurs jer se logika sistema u njihovim paranoičnim mini mozgovima zaglavila u petlji povratnih informacija. Ciljevi su se pomiješali u njihovim proteinskim čipovima i one su se vratile nazad, raznoseći u prah i pepeo posade koje su ih lansirale.

Kako onda možemo biti sigurni da je on tu, da je upravo u ovoj zoni, cvjetajući kao neki zloban, prekrasan cvijet prije neizbježanog oprašivanja dvadeset petog decembra? Svevideći sateliti iznenada više ništa ne vide. Dio Finske uvijek nestaje s mape, proždern tom konceptualnom negacijom, petnaest do dvadeset dana prije događaja.

Kad se to dogodi, kad čvorna lokacija postane gotovo sigurna umjesto samo vjerovatna, nas pokrenu iz trening kampa u Barencovom moru, prebace novac na naše bankovne račune (koji će biti naš samo ako obavimo posao) i potrpaju u jedrilice koje vuku drevni Tupoljevi. Smrtonosno spori avioni bez ikakve umjetne inteligencije za podršku sistemima. Naoružane katanama i puškama starim više od stotinu godina, otpuštaju nas na nebu, desetak kilometara od virtualne mete. Panično ponirete u zoru dok se sunce uspinje nad Balkanom kapitalističke Rusije a snježni vjetar potresa trup

jedrilice. Svi mi, ili barem oni iz elitne jedinice od deset komandos, zavaljeni u mreže za apsorpciju udara u našim sjedištima, žvačemo psihotropne kapsule, antihipnotike, serotonin i adrenalinske stimulatore. Opraštamo se od InfoNeta koji je s nama cijeli život i poniremo u autističku tišinu obavijenu misterijama. Slike članova porodice i voljenih razbijaju se i raspršuju u tačkice svjetlosti na našim retinama. Sintetičke glasove naših virtualnih savjetnika iznenada zamjenjuje prijeteci zvuk pjesme koji ponavlja: „Tiha noć, Sveta noć...”

„Isključite ovo sranje,” viknu Yosef Wu, naš poručnik-plaćenik. „I blokirajte prijem zvuka. Jeste li glupi ili šta? Ne možete dočekati da čujete ono što vam ne treba. Jesam li u pravu?”

Oficiri Velike Korporacije ne smetaju mi. Ovaj je bio ekspert u katani, talenat koji je naslijedio od svog pra, pra, pradjeda koji je izgorio prilikom bombardovanja tokijskog zaliva. Imao je laser usađen u mali prst (koji su mu odsjekle Jakuze), ali za mene je bio još jedan kreten koji nije mogao stići do tridesetog nivoa AIDS-ove igre lova divljači. Svejedno, slušao sam ga, kao i moji drugovi. Istina je, mrzim ove subverzivne pjesmice. Sve te priče o miru koje mogu zavesti vašu djecu, ako je imate. Jednim dodirnom zuba mudrosti isključujem taj glas s druge strane i nalazim se u svekolikoj tišini (užas, užas) dok vjetar udara s druge strane kabine, skrštenih ruku, dok mi u stomaku vri u iščekivanju prizemljenja.

Naprijed, u kokpitu, pilot mrmlja, „Origamis, origamis.” General odgovara, „Guraj!. Guraj! Prebaci u režim napada.”

Sjedim u prvom redu iza pilotske kabine i vidim sve ono što i on vidi. Iznenada se intenzivno sivilo jutarnjeg neba ispunjava drhtavim komadićima šarenog papira. To su jata krhkih blistavo obojenih papirnih ptica, skakavaca, leptira; grifona i feniksa. Lijepe se na vlažno vjetrobransko staklo. Sve više, i više, i više; sloj za slojem, kao epidemija. Zaklanjaju pilotovo vidno polje a on, silom prilika, nema ni radar ni auto-pilot da mu pomogne. „Pašćemo,” komentariše pilot sumorno, kao da samo potvrđuje neizbježno, „borovi ispred, na mjestu pada...” Naginjem se naprijed, ukrštam ruke iza vrata i skupljam koljena spremajući se za udar. Naš idiotski poručnik radi isto, pjevajući punim glasom himnu korporacije, kao i svi mi, braća po oružju, dok se kao olovni visak prepuštamo zagrljaju gravitacije.

Jeste li ikada polupali auto? Da li ste osjetili to sažimanje vremena dok talas adrenalina teče kroz vaše vene? Jeste li osjetili kako se sve usporava i kako izgleda kao da nikada neće stati? Sudar kao što je ovaj, naslijepo, u utrobi jedrilice, s terenom prekrivenim borovom šumom, slično je iskustvo. Osjećaj ushićenja i istovremeno očigledan sindrom smrti. Tehnološki slom je uvijek orgijastičan. Bang, bang, bang, odjekuju udari drveća, stijena, snijega u plastični trup jedrilice. Krila otpadaju dok se trup zrakoplova uvija da bi apsorbavao višestruke udare. Er-bagovi se naduvavaju u naša lica kao ogromne gljive. U kokpitu, pilot vrišti a onda, nakon jednog jakog udara vrištanje prestaje.

Konačno, kad se jedrilica smiruje, čudo nad čudima, ja sam živ, netaknut i spreman. Naš pilot nije bio te sreće. Sjedi proboden granom kroz prsa, kao vampir iz neke drevne priče. Grana je probila polimersku školjku kokpita i probila ga skroz.

Ustajem dok mi noge drhte, otkopčavajući sigurnosni pojas i izduvavajući er-bag. Nekoliko veselih svjetala blista u blizini pilotovih probijenih prsa. Odsjaji plešu na staklenim kuglama poprskanim kapljicama krvi, na vršcima nadirućih grana. Mala zvijezda sjaji na kraju svake od njih. „Sranje,” komentariše Adelaid, veteran iz sedam misija. „Zakasnili smo! Jebena stabla već su okićena!”

„Van, van, van,” dere se poručnik. „Ščepajte puške, učvrstite bajonete, provjerite municiju. Ostavljamo sve ranjene. Nema vremena da ga gubimo na simpatije ili milosrđe. Inače, ovdje nema radio kontakta tako da ne mogu zvati pomoć.”

Od deset komandosa koji su krenuli, samo šest je i dalje bilo aktivno i potpuno operativno. Nismo postojali za ostatak svijeta, kao i uvijek u ovakvom tipu operacija, ali i izuzetno motivisani za stvarne borbe nakon godina VR obuke.

Trup jedrilice nije se raspao jer je bio veoma elastičan. Kroz brojne rupe udarao nas je ledeni vjetar. Vrata su bila nagnuta i morali smo ih izvaliti. Iskalkali smo, jedan po jedan, na zemlju.

Bilo je hladno ovdje, nekoliko kilometara od jezera, minus deset, ovog dvadeset četvrtog decembra, ali ne toliko hladno koliko smo očekivali. Finska klima je umjerena, čak i zimi, vjerujte. Trupkao sam čizmama o zemlju pokušavajući zagrijati ukočene prste. Pogledao sam ručni kompas, ali to je bilo kao da tražiš orijentaciju po suncu – u ponoć. Igla se divlje vrtila tražeći nepostojeći sjever... To znači da smo na pravom mjestu i da smo stigli dok je on još uvijek slab.

U kasnu zoru, iznad vrhova drveća koje je jedrilica poštedita, razliježe se poj ptica „Zvončići, zvončići, zvone cijelu noć...” Holštajn se zabavljao gazeći neke origamije koji su popadali po zemlji. Stvorenja su lepršala u mjestu, vrišteći od boli. Pokušavala su pobjeći, ali voda i snijeg učinili su njihova blistava papirna krila teškim a Holštajn je bio neumoljiv.

„Raširite se. Krenite prema jezeru. Ako niste sigurni kamo, onjušite vazduh...” poučava nas Josef, kao da nismo imali sate i sate priprema. „Čvorište mora biti u blizini obale jezera. Barem je to lokacija najveće nestabilnosti na svim GEOSAT fotografijama. Ne dozvolite da vas dezorijentiše ono što vidite oko sebe, ne skrećite s pravog puta. Vatru otvarajte samo ako ste izazvani. Holštajn...! Tebi govorim! S pojavama kakve vidite sretali su se i mnogo bolji komandos od vas. Kontrola, kontrola i kontrola! Razumijete!” Holštajn prestade gaziti papirna stvorenja oživljena božićnom čarolijom i klimnu, pišajući po njima. On reče: „Da gospodine, poručniče, gospodine!”. Više nego dovoljan razlog za još jednu lošu karakteristiku u dosijeju, kada se vratimo u bazu...

Počeli smo hodati. I nije se moglo ništa drugo. Išli smo pažljivo, spremnog oružja, u razmacima od desetak metara. Oko nas, desetine varijanti vaši sjaje na kori borova kao da su povezane na neko mikro strujno kolo. Grane pokrivene snijegom s kojih vise ledenice odzvanjaju pradjedovskom melodijom. Stvarno... ne postoji ništa haotično u zvukovima koje čujemo. To je stara božićna himna zarobljena u stazama ploča od vinila. Ona je sveprisutna, obavlja se oko stabala, visi s grana, oko snješka. Sve je više i više snješka, svaki sa polucilindričnim šeširom i nosom od mrkve; namiguju svojim očima od ugljena i smiju se. Sveti Sony, kakav je to smijeh,

kao da nas poziva da ostanemo ovdje zauvijek. Kao, ako je moguće, zaboravite vaša naređenja i uz darove provedite Božić s vašim drugovima i gostima.

„Jeste li ikada pomislili da otvorite neki od ovih paketa?“ upita Luis F. Nikog posebno. „Da l' mislite da su oni za vas? Baš za vas i nikoga drugog?“ „Tišina“, žestoko se prodera poručnik dižući prst. „Primjedbe kao što je ta mogu samo ugroziti misiju. Naravno da su za vas, jebivjetri! Svi oni! Svaki od njih! Ali pazite. Ako im se primaknete, ako samo pomislite da zavríte u neki od njih, obećavam vam, prosuću vam mozak ovdje, pred svima, ko jebe osiguranje! Jeste li svi tu? Zar ne vidite da ste svi izgubljeni ako razmišljate na taj način?“

„Sranje,“ uzviknu Stela savijajući koljena i pokazujući bajonetom red bijelih zečeva, svaki veličine šestogodišnjeg djeteta, obučeni u prsluke s mnogo dugmadi. Stajali su tu, nepokretni, nasmijani, s šapama na leđima, kao na smotri. Neki su nosili leptir mašne, drugi šarene kape ili vunene marama s rupama za uši. Izgleda da je bio jednak broj zečica s čipkanim pokrivačima na glavi i hrpom zečica s predimenzioniranim pelenama iza leđa. Tu su, formiraju živu barijeru na našem putu, pjevajući. Kao da je pjesma oružje. Budale. Kao da se pacifizmom može spriječiti nasilje.

„Paljba po volji,“ komanduje tiho Jozef. Mirno se pokoravamo. Naše oružje nije automatsko. Automatika je obično đubre, ovdje gdje vladaju pravila magije. Koristimo tehnologiju staru više od sto godina, ali još uvijek efikasnu. Arhaični miris bezdimnog baruta mijesha se s aromom borovih iglica. Krvavi pramenovi krzna kruže kroz vazduh, mlazovi krvi tih glodavaca boje snijeg. Mali zečići skiče na bajonetima. Holštajn, koji voli ovakve stvari, urla od smijeha dok vrši masovno silovanje svojim bajonetom. Životinje ništa ne čine da bi se odbranile. Ginu kao mušice... i dok ginu one pjevaju, pjevaju, pjevaju....

Jesam li već sam pomenuo zavodljiv učinak podsvjesne projekcije? Skrivenе slike na televiziji koje vas navode da kupite novu Nintendo konzolu? Ili zatražite usluge kol-girl/boj? Ili popijete čašu Novo-kole? Poruke koje se prenose kroz bezopasne pjesmice. Strašne poruke, jer se probijaju mimo svijesti. Poruke koje igraju na naše osjećaje, udaraju na sažaljenje, licemjerno nudeći mir. Poruke koje nam govore da je bolje davati nego kupovati. Poruke koje nude darove. Sve, sve što želite, u zamjenu za mir, sve što zaslađuje ukus poraza.

Kad je masakr bio gotov, drugarica Adelaida uzdahnu i skoro odbaci pušku. Užas, užas, mrmljala je ona u stanju šoka. Holštajn koraknu prema njoj, uze je za lakat i šapnu u uho. „Začepi, kurvo! Zar ti ništa ne shvataš? Zar se nikad nisi igrala ili pojela domaćeg zeca? Ovo su kopije, nano-konstrukti, zar ne vidiš?“ Kakva greška, Holštajn, kakav jo-jo. To nije način da se promijene nova uvjerenja. Adelaida izvuče katanu iz svog pojasa i potezom koji su u nju usadili mjeseci treninga, zasiječe. I gle, tu je Holštajn s pola metra čelika koji viri iz njega, i zamišljeno gleda svoja crijeva koja klize iz trbuha. On pada na koljena, promuklo vičući, „Povlačenje, povlačenje, opasnost, opasnost.“ To je posljednje što je rekao. Jozef mu smjesti metak u potiljak a onda se okrenu prema Adelaidi i ubi je kao da zgnječi mušicu, prije nego što je stigla reagovati i podići pušku koju je odbacila trenutak ranije.

Nismo ništa uradili da ga zaustavimo. Ovaj put, Jozef je imao pravo. Nije bilo mjesta odlaganju agonije luđaka. Bilo je beskorisno nekoga zavedenog ostaviti među ljudima čista srca. Najgore od svega, ostalo nas je samo četiri. Četvorica na rubu ludila. Dan prije božićne apokalipse.

„Promjena taktike...” govori poručnik pripaljujući cigaretu (ilegalno i politički nekorektno), tako da dim prigušuje božićne mirise. „Nije dobra ideja da fabrici pridemo u grupi. Kao što možete vidjeti, što bliže prilazimo, veći su izazovi. Poslednje što bih želio je da se grupa sama uništi. Svako za sebe, od sada pa nadalje. Zapamtite, glavni cilj je uklanjanje crvenog drkadžije uz maksimum štete. Zaboravite patuljke i sobove. Zaboravite sve drugo. Pogubite ga prije ponoći! Razumjeli?”

U slučajevima kao što je ovaj, ne znam šta je gore. Zaroniti sam naprijed, u potpunu misteriju, kao plijen svim napastima, ili napredovati užasnut, s grupom psihotičnih drugova koji se u bilo kom trenutku mogu okrenuti protiv mene i pucati mi u leđa. Izvan njihovog pogleda, nisam im više bio meta, ali nisam mogao ni komunicirati s njima. Mastoidni implant ne radi. InfoNET više ne projektuje podatke na moju retinu. Nemoguće je vidjeti svoju poziciju na virtualnoj mapi. Sve što čujem su božićne pjesme koje odzvanjaju s hiljada malih zvončica, pucketanje ledenica, kliktanje grupe sova, gore na nebu, skrivenih niskim oblacima. Bajonet je učvršćen i ja se stisnutih zuba tumbam naprijed.

Različiti nepodnošljivi mirisi prožimaju ledeni vazduh. Miris božićnih kolača, pečenja i tek ispečenog hljeba. Miris prženog šećera i pečene ćurke. Ali za mene, koji je kroz godine intenzivne terapije stekao averziju i može podnijeti samo kuvano voće i suši, ti mirisi su odvratni mirisi raspadanja, prebogati, kancerogeni i smrtonosni. Njuh će me voditi do obale jezera. Vjetar koji duva s obale donosi neiskazane molekule izopačenosti. Iz fabrike tog lažljivog ljudoždera.

U daljini, slijeva, čujem krike poluprigušene niskim granama i neravninama terena. Jedan usamljeni pucanj, a odmah zatim njištanje mnogih sobova. Sliježem ramenima i produžavam dalje. Obučen sam da zanemarujem takve pozive. Stvarne ili lažne pozive u pomoć. Dirljive apele na sažaljenje.

Sve je više i više poklona, svaki s mojim imenom, okačeno na granama. Patuljci ružičastih obraza, s crvenim kapama i vunanim čarapama stoje na rubu puta nudeći hrpe slatkiša na lanenim stolnjacima. Daju mi znak da spustim oružje i da im priđem, osmjehuju se i nude pune pehare kuvanog vina. Probijam se ne gubeći vrijeme da ih ubijem jednog po jednog. To je beskorisno, postoje na hiljade njih, niču iz zemlje kao gljive, oni su samo podrška, podsistem jedne mnogo složenije velike jedinice. Niko ne zna da li je ta zaraza nanotehnološki proizvod neke socio-terorističke organizacije napravljen da podriva svečanu sezonu trgovine. Ako ti proizvođači postoje, nemoguće ih je otkriti jer se ovi nanokonstrukti razgrađuju brzo, čim ispune svoju svrhu. Lako bi moglo biti da je anomalija Djeda Mrza samo prva faza neke čudne invazije. Ako je tako, to je jedna od najstrašnijih invazija ikada, jer ima za cilj uništenje čovječanstva ostvarivanjem njihovih najtajnijih želja. Strategija koju su prvi primijenili Grci kod Troje.

Dvjesto metara dalje suočavam se s vojskom žestokih igračaka skrivenih u nisko ležećoj magli nastaloj od pare iz mikro kotlova nekih od njih. To je

prepreka od vozova-igračaka s izbuljenim očima koje iskre i bacaju otužni dim. Porculanske lutke obučene u čipke, naoružane iglama. Džek-iz-kutije koji iskače iz svoje pozlaćene kutije. Pakleni harlekini s dugmadima na leđima. Medvjedi s crvenim šapama i maramama oko vrata. Tik-tak, viču neki od njih. Zdravo, zdravo, kažu drugi, mnogo društvenije. Trubiti, igrati se s vozićem, užagrenog lica, dok se točkići divlje okreću, spreman za konačni obračun.

Zatvaram oči, koncentrišem se, prizivam hipnotičke kodove koji me privremeno transformišu u uništitelja. Stišćem usne optočene hladnoćom i napadam. Sada se možda pitate zašto sam napao tu napredujuću grupu igračaka? Ali, vi već znate odgovor. Da li ste ikada uništili neku igračku dok ste bili dijete? Da li ste otvorili trbuh neke lutke samo da vidite kako radi? Jeste li ikada zavitali pakleni automobilčić u zid? Jeste li ikada izderali neželjenu knjigu, isjekli je na komadiće tupim makazama? Da li ste kada zavrnuti vrat lutke vaše mlađe sestre? Jeste li ikada prisilno spustili svoj aviončić bez pogona ili točkova, bez ičega što bi ga zaštitilo od neminovnog uništenja? Ako ste uradili bilo koju od tih stvari, onda znate razlog. Ako ovaj izvještaj postoji, i ako ga čitate, to je zato što sam preživio burgijanje, ubadanje, ujedanje, štipanje, saplitanje i spaljivanje onih koji me žele zaraziti. Preživio i ostavio mini Verden iza sebe. Nisam znao da lutke plaču i vrište dok umiru. Ali, one to čine. Zovu svoje mamice i tatice prekrasnim unaprijed snimljenim glasovima. Diznjev sindrom stigao je i ovdje. Antropomorfizam je dio opsjene.

Bitka traje manje od deset minuta stvarnog vremena. Za mene, za moj siroti organizam ubrzan koktelima neuro stimulansa, izgledalo je to kao dva sata masakra. Nakon toga zahvata me drhtavica i iscrpljenost dok mi mišići gore od viška mliječnih kiselina. Slabo osjećam lijevu ruku koja je dobila desetak uboda i bila uvrnuta četveroprstim rukama. Članci su mi otečeni, opečeni vatrom iz razbijenih lokomotiva, koja mi je ušla u čizme. Prsluk od kevlar napukao je od udara granate koju je ispalio vođa vojnika. Neki zli čarobljak povećao je snagu tih sićušnih projektila. Oštetili su mi jaknu, ali se nisu probili. Više sreće drugi put! Zato sam još uvijek živ, na svom putu prema čvoru nesigurnosti.

Tanke ruke lutaka drobe se pod mojim čizmama. Plave oči nestaju u porcelananskim ležištima. Medvjedići pokušavaju popuniti razderane utrobe ispunom koja čini njihovu unutrašnjost. Preopterećene lokomotive ispuštaju poslednje piskove pare u nemogućoj bjelini snijega.

Nastavljam, ravnodušno, najgore će tek doći.

Dok prilazim obali jezera Saimaa, kao da postepeno zaranjam u neko strašno krhko proljeće, ovdje u srcu zime. Zemlja postaje toplija. Snijeg prvo postaje gnjecav, zatim blatnjav, da bi na kraju posve nestao otkrivajući pramenove lišaja i bujnu travu. To su bile, kako je moj instruktor jednom rekao, sekundarne posljedice nanotehnoške kontaminacije. Toplota je proizvod hiljada nevidljivih uređaja koji razlažu minerale u dubini zemlje na njihove sastavne dijelove. Toplota koja je morala izaći, rasuti se u vazduhu odmrzavajući sjemenje, ležući jaja insekata i tjerajući sitno cvijeće da cvjeta.

Nekoliko stotina metara udaljena, pod krošnjama drveća, vidi se velika kuća sa slamnatim krovom. Božićna himna, sada glasnija i upornija, ne može prigušiti dobivanje stotina sićušnih udaraca na proizvodnim linijama. Nije

bilo teško zamisliti nizove patuljaka rumenih lica, bijelih brada, s alatima u rukama, kako stoje kraj svojih radnih stolova i, klik, klik, klik, uklapaju poslednji zubac lutkine glave u vrat, ili poslednji vijak u kotao nasmijane lokomotive.

Potrošio sam svu municiju u masakru zečeva i borbi protiv vojske igračaka. Nisam želio koristiti mine ili polupametne granate čiji detonatori se znaju aktivirati onog momenta kad napuste moju ruku. Odbacio sam beskorisnu pušku i poluzardali bajonet i izvukao katanu čija je oštrica bila debela samo atom. Tako naoružan i u stavu drevnih samuraja, pristupio sam čišćenju.

Nisam bio prvi. Dvadeset sobova ležalo je mrtvo na parkingu, odmah pored divivskih sanki. Sobovi, isječenih vratova i raznesenih grudi, leže uzdignutih rogova. Dva moja druga, Helena Ju i Eduardo Piau, leže među njima, probodeni rogovima mrtvih stvorenja. Vrtlog pare uzdiže se iz jezera, u blizini stražnjeg izlaza iz fabrike. Vjetrenjača, napravljena od materijala koji nisam mogao prepoznati, okreće se mahnito i euforično. Nisam ni primijetio da je veći dio večeri već prošao. Prije samo par sati bila je zora. Sada je već sumrak. Moram se pokrenuti. On je tako jak noću...Sve je izgubljeno ako ga ne sredim sada. Srećom, ostao sam neprimijećen. Tako je mnogo bolje.

Vrata nisu bila zabravljena. Djed Mraz uvijek dočekuje ljude raširenih ruku. Čak i vašeg skromnog izvještača, koji dolazi noću, srca ispunjenog zlom namjerom.

Ting, prostenja malo zvono iznad vrata. Vrata dnevne sobe su otvorena. Vatra od borovih šišarki pršti u otvorenom kaminu. Miris borovih iglica širi se iz božićnog drvceta koje stoji u uglu, pored prozora. Para se izdiže iz kotla na vatri. Tepisi, uprljani blatom s mojih čizama, prigušuju moje korake. Katana je spremna, i ja stojim tu.

„Ho, ho, ho, sretan Božić“, kaže jedno ogromno stvorenje obučeno u crveno, prvi put korišteno od strane Coca-Cole. Trbuh mu skoro puca iznad kožnog pojasa. Lice je skriveno parom naočara i velikom bijelom bradom koja doseže do stomaka. „Dobro došli u moj dom, Rikardo Vei.“

Djed Mraz se naslanja na neudobni tron od sobove kosti. Njegove čizme sjaje kao da su od žive materije. Kopča njegovog pojasa prekrivena je nejasnim znakovima. Ruke u rukavicama počivaju na zaobljenom trbuhu.

„Kako znaš moje ime? Koja je svrha svega ovoga? Ko si ti?“

„Savršeno dobro znaš ko sam ja“ odgovori stvorenje gromkim glasom. „Kao što ja znam ko si ti. Kao što znam imena svih dječaka i djevojčica na svijetu... Dobio sam pismo koje ste mi poslali prije dvadeset godina, Rikardo Vei. Ako ste se ponašali dobro, ako ste bili dobar dječak, igračke koje ste tražili su ovdje...“

Osjećam da mi se koljena tresu, grlo mi je suvo, ni jedne trunke pljuvačke u ustima. Ništa od hemikalija koje kruže kroz moje vene ne može kontrolisati strah koji ovo strašno stvorenje pokreće. Laži, sve su to laži. Ali, bez obzira na to, ovo ludilo, ovaj napad na većinu osnovnih načela uma, ponavlja se iz godine u godinu. Svake godine pojavljuje se nova anomalija. Svake godine vraća jači i zavodljiviji, eksponencijalno se šireći, spreman da isporuči milijarde tona igračaka preko krovova, prozorskih dasaka, verandi, dimnjaka, po cijelom svijetu. To je ekonomska sabotaža globalnih razmjera.

Ali, kako on zna moje ime? Kako zaobilazi InfoNET-ove pristupne protokole? Kako uspijeva postići da se origamiji kreću, da zečevi pjevaju ili sobovi lete?

„Znam zašto ste došli da me vidite, Rikardo. Znam da mislite kako sam ja neka nano tvorevina a ne stvarno biće... ptičica mi je rekla da si prodao svoju dušu Gates/Sega/Nintendo korporaciji. Dječak koji više ne vjeruje u praznike je stvorenje za žaljenje. Žalostan je čovjek koji je izgubio osjećaj za čudo. Spusti svoju katanu, plaćeniče Rikardo Vei. Pridruži se božićnom duhu. Otvori svoje srce i primi svoje poklone...”

Zahvati me panika dok mi je put blokirao ogromni sto koji je skoro u potpunosti ispunjavao malu sobu. Na stolu je ležao strip koji je moj otac, u obrazovne svrhe, poderao kad sam imao sedam godina i koji više nikada nisam vidio, i putnički avion na sklapanje kakav je neko poklonio mom školskom drugu. Vidio sam ga samo jednom i bio obuzet strašnom željom da i ja imam takav, ali ga nikada nisam dobio... Tu je i kompletan kit, reprodukcija stvorenja iz Crne Lagune, boje, četkice, sve, i autentična maska Frankenštajnovog čudovišta od meke gume, i limeni konj na navijanje, s ključem za navijanje, kakvog je moj brat polomio i bacio u smeće ništa ne govoreći. I... i....

Skrenuh pogled daleko od stola. Pokloni su bili nevjerovatni, kao čup zlata na kraju duge. Instruktor mi je rekao da je dobijanje svega što želimo kao lagano umiranje, kao gubljenje sposobnosti da se želi nemoguće. Podižem katanu, čvrsto je držeći s obje ruke.

„Da li još uvijek odbijate, Rikardo Vei? Možete li takvim gestama izdati želje svog srca? Onda me ubijte, ako je to ono što želite. Odbacite čaroliju i prepustite se virtualnom. Znae šta kažu, zar ne? Otpor napasti djeluje samo kad ste prvi put izloženi iskušenju... Ali ja ću biti ovdje i iduće godine, moj dječko, i čekaću vas ... Ho, ho, ho Sretan Božić...”

Katana pade u neumoljivom luku. Jednomolekularna oštrica prolazi kroz Djeda Mrazov vrat kao kroz maslac i izlazi s druge strane uz meko plopl!. Glava stvorenja odvaja se od ogromnog tijela, leti kroz vazduh i pada na pod u blizini vatre. Ni kap krvi ne izlazi iz presječenog vrata. I dalje sjedeći na tronu, tijelo mu se izduva kao da je bilo puno vazduha. Uskoro i prazno crveno odijelo nestaje. Nestaje i tron. I božićno drvce. Nestaju i svi pokloni na stolu. Zidovi kuće transformišu se u upletene jasenove. Pod pod nogama se trese i gubi teksturu. Tepih, pod, sve postaje samo blato i snijeg. I fabrike igračaka iščezavaju. Saonice iščezavaju iz dvorišta i ovo je sada samo obična blatnjava padina na rubu smrznutog jezera.

Tu sam ja, sam pod zvijezdama koje se pale, trepere, okružen samo tijelima mrtvih drugova. Anomalija je iščezla kao da slijedi neki plan.

Gledam prema nebu. Sateliti trepere, ponovo vidljivi. Izobličeni tonovi muzike ispunjavaju mi uši dok mastoidni implant ponovo uspostavlja vezu. Na lijevom rubu retine treperi InfoNET pristupni logo. Otkucavam pristupni kod u vazduhu, kao čarobnjak u drugačijem svijetu magije. „Pomoć, pomoć.” Pokušavam dozvati nekoga. „Dođite i pokupite me. Anomalija je nestala s maksimalnim učinkom. Jedan preživjeli... topološke koordinate su...”

„Primljeno,” odgovara prekrasni sintetički glas operatera sistema. „Koordinate utvrđene. ETA za dvadeset minuta. Čestitamo na uspješno obavljenoj misiji. Gates/Sega/Nintendo predviđaju 70% povećanja prodaje ovog Božića i bonus od 100.000 jena. Čestitamo. Operater se odjavljuje.”

Dok čekam da me pokupe zaklinjem se u sebi da se neću vratiti iduće godine. Neka neko drugi obavi prljavi posao. Neka osjete patnju i gorčinu neostvarenih želja umjesto mene. Zaklinjem se jednom, dvaput, triput iako znam da sam obični lažljivac. Anomalija ima pravo. Vrline mogu odoljeti napasti samo jednom.

A Božić, o užasa i strahote, dolazi svake godine...

João Manuel Rosado Barreiros (rođen 31. jula 1952), poznat pod pseudonimom José de Barros, portugalski pisac, izdavač, prevodilac i kritičar. Autor je više priča (objavljenih u dvije zbirke) i četiri romana. Neki njegovi radovi prevedeni su na engleski, španski, francuski, italijanski i srpski. Dvostruki je dobitnik brazilske nagrade Nova.

Bibliografija:

Duas fábulas tecnocráticas (zbirka, 1977)

O caçador de brinquedos e outras histórias (zbirka, 1994)

Terrarium: Um romance em mosaicos (sa Luís Filipe Silva, 1996)

Disney no céu entre os Dumbos (2001 [online], 2006 [print])

A verdadeira invasão dos marcianos (2004)

A bondade dos estranhos (sa Luís Filipe Silva i João Seixas)

Preveo MasterYoda

("The Human's Box" by Mike McCraith)

U početku, univerzum beše prazan, osim zvezda i jednostavne sive planete, Zemlje. Na maloj planeti se nalazila zemlja zvana Tiera. Sada, tu zemlju su kontrolisali bogovi. Jedan od ovih bogova, Kolora, bila je poznata ljudima kao boginja boja. Njena kosa je bila mešavina svih boja od svetlo plavih preko tamno crvenih do svetlucavo žutih. Nažalost, zemlja je u ovo vreme bila samo senka sive boje. Tako da su ljudi žudeli za malo boja, ali nisu imali ideje kako da ih nađu. Kolora je bila veoma sebična boginja i odbila je da da ijednu boju ljudima.

Njeno troje dece, koje je nazvala Primo, Segundo i Kristal su veoma voleli Ljude. Svo troje su osećali da moraju nešto da učine ne bi li Ljudima vratili boje. Jedne noći, dok je njihova majka spavala, Primo, Segundo, i Kristal su se ušunjali u njenu spavaću sobu. Oprezno su obrijali majčinu glavu i pažljivo sakupili svu kosu u sivu kožnu torbu. Postarali su se da je ne probude, jer da se probudila, oni bi bili oštro kažnjeni. Tada, njih troje odluči da odu na Tipes. Tipes, najviša planina u Tieri, bila je okružena šumom Pital. Iako je Tipes bila veoma lepa planina, niko se nije usuđivao da prođe kroz šumu Pital i dođe do nje. Ali, da bi dali Ljudima njihove, dugo očekivane boje, deca su morala da odu do Tipesa i iscede ih iz kose. One bi tada potekle niz planinu i ispunile zemlju živahnim bojama. Odlučili su da sprovedu plan. Polako su hodali po Krikovoj stazi. Ova staza je bila „najsigurnija“ staza kroz šumu Pital. Ljudi su je nazvali po Flor Kriku, jedinom Čoveku koji je preživio Pital šumu. Dok su hodali dalje, čuli su zavijanje vetra svuda oko njih, i njihov strah se povećao. Iako su bili deca boginje, i dalje je mogao bilo ko da ih povredi, čak i Čovek. Primo je vodio, sa Segundom u sredini dok je Kristal bila na kraju kolone. Na nesreću po grupu, Kristal je bila gluva, i nije mogla da čuje majčine korake kako im se približavaju. Primo, Segundo i Kristal su stigli na vrh planine i oprežno izvadili obojenu kosu iz kožne torbe. Kako su to radili, nisu videli senku svoje majke koja im se približavala. Bilo je suviše kasno da išta urade kada su je

primetili, jer ih je majka uhvatila u metalnu mrežu. Dok su bili u mreži Primo je vratio obojenu kosu u torbu i sakrio je ispod svoje odeće. Kolore ih je pitala gde je kosa, ali deca joj nisu odgovorila. Odvela ih je dole, u Frio, Podzemlje. Ovo mesto je kontrolisao Bajon, bog ljudskog lika, koji je bio oženjen sa Kolore. Tamo je Kolore ostavila decu, na staranje svom mužu Bajonu. Bajon nije brinuo o svojoj deci niti ga je bilo briga šta rade, pa ih je pustio da slobodno tumačaju po Friu.

Troje dece je odlučilo da sakriju kosu na mestu gde će ljudi doći do nje. Tražili su i tražili po celom Friu, i na njihovo razočarenje, nisu našli ni jedno mesto koje je blizu površine. Sakrili su, privremeno, kosu u mali, neaktivni gejzir zvani Mobee Gejzir. Kolore je gledala sa Nebesa kako njena deca sakrivaju kosu u Mobee Gejzir. Dok su joj deca spavala, naterala je neaktivni gejzir na erupciju. Za razliku od ostalih gejzira ovaj je izbacivao otrovni gas. Ovaj gas je bio pun svih zala i nesreća koje Ljudi ovog vremena nikada pre nisu osetili. Gas se probio kroz gejzir i podigao kosu koju je proneo svuda po zemlji Tieri. Kosa je pala na sve u zemlji i ispunila je lepotom. Ali je i gas sa svim nesrećama i zlom takođe pao na sve i udahnuli su ga svi ljudi. Kolore je bila zadovoljna onim što je učinila. Ljudi su se probudili i videli svoju zemlju ispunjenu bojama. Veličali su i obožavali Kolore za tako sveti dar. Ljudi su takođe bili opijeni gasom i počeli su da se svađaju. Oni koji su se opili Zavisti žalili su se kako su drugi Ljudi dobili bolje boje nego oni. Oni koji su bili puni Gađenja napadali su one koji su se žalili na njihove boje. Oni koje je obuzela Panika bežali su od borbe. Oni koji su bili zagađeni Mržnjom psovali su one koji su bežali. Oni koji su otrovani Neprijateljstvom su išli okolo i pretili onima koji psuju da će im odseći jezike zbog psovki. I dalje su se dešavale razne nesreće. Ne primer, neki Ljudi su pokušali da se pobune protiv Vlade. Takođe, neki su uništavali hramove koji su bili sagrađeni posebno za bogove i boginje. Kolore je bila još srećnija. Bajon je napustio Podzemlje da bi se pridružio svojoj ženi u slavlju. Tako su Kolore i Bajon uživali u uništenju ljudskog roda. Bili su zadivljeni brzinom kojom se zlo i nesreća šire. Nisu obraćali pažnju na to koliko brzo ljudi ubijaju jedni druge.

I dok je slavlje trajalo na Nebesima, deca su kovala plan kako da pobegnu iz Podzemlja. Odlučili su da je ovo najbolje vreme za bekstvo. Pošto niko nije gledao, i nije bilo ljudi u okolini, provukli su se kroz metalnu kapiju koja je predstavljala vrata Podzemlja. Najzad su se oslobodili tog prokletog mesta. Sada, sve što je trebalo da urade jeste da oslobode Ljude užasne tragedije koja ih je zadesila. Mislili su da probaju da ubede svakoga na koga naiđu da bude ponovo miroljubiv. To ne bi bio lak zadatak, ali su oni rešili da ga sprovedu. Išli su okolo i uzimali mačeve od onih koji su otrovani neprijateljstvom, delili su boje sa zavisnima, pokušali su da učutkaju one koji psuju, i da vrate one koji su u panici. Nažalost, to im nije uspelo. Ljudi su počeli da se biju, ponovo. Kolore i Bajon su videli šta njihova deca rede i rešili su da završe sa njima. Kao žilet oštra koplja počela su da padaju sa neba prema deci. Oni su bili suviše zaokupljeni da bi videli svoju propast. Primo je dovodio neke ljude koje je uhvatila Panika kada je zlatno koplje probilo srce, a drugo mu se zarilo u nogu. Segundo je sakupljao mačeve kada mu se koplje zarilo u oči. Kristal je pomagala Zgađenima kada je koplje prošlo kroz njen stomak. Svo troje je ubijeno istog trenutka. Krv je pravila mrlje po njihovoj odeći.

Alto, vođa svih bogova, video je ovo i nije bio zadovoljan. Osudio je Kolore i Bajona na smrtni život, koji će ih sigurno ubiti. Tada je načinio čudo. Sakupio je svu krv i duše dece i oblikovao ih u Nadu, Slavu i Brigu da bi pomogli i vodili Ljude. Ljudi, od toga dana vode večnu borbu protiv zla, a sve zato što su dobili ono što su želeli.

Prevela Tanjica

Majkl Svonvik
Vodonik - Univerzum na stolu

("Hydrogen - The Universe on the Table" by Michael Swanwick)

1
H
Vodonik
1.00197

„Nagni se bliže. Pratiš li? Je li sad u redu?”

„Šta je to?”

„Atom vodonika. Želiš li da stvorim još jedan?”

„Kako si to uradio?”

„Pa, ovaj sferni prostor na stolu, to je mehur tvrdog vakuma koji sam stvorio... koliko poznaješ n-dimenzionalni vektorski račun?”

„Hmm...”

„Dobro, pojednostaviću. Videćeš nastajanje veštačkog džepnog univerzuma.”

„Kul! Sa zvezdama, planetama i svime ostalim?”

„Dobro, sada je tu samo nekoliko desetina vodonikovih atoma.”

„Da...”

„Ali ako sačekaš samo sekundu. Sada...”

„Au! Kako si to uradio?”

„Uveo sam ohlađeni subatomske fluks. Tako je nastalo mnogo vodonikovih atoma.”

„Šta to svetluca?”

„Atomi se kombinuju. Sada je nastalo mnogo H₂ molekula. Da ih sada dobro promešam.”

„Zvezde! Zilioni zvezda! One formiraju galaksije!”

„Nastavi da posmatraš.”

„Opa – jedna je upravo eksplodirala. Sada i druge rade isto.”

„Supernove. To je važan period u evoluciji svemira. Zvezde se uglavnom sastoje od vodonika. Ali, pod snažnom gravitacijom, toplotom i zračenjem, u srcu zvezde vodonik se transformiše u gvožđe, kalcijum, plutonijum – ustvari u celo kraljevstvo periodnog sistema elemenata.”

„Izvanredno!”

„Da, i oni su se sada oslobodili. Buduće generacije zvezda imaće odgovarajuće planete.”

„Kakva je svrha planeta? One čak nemaju ni vlastitu svetlost.”

„Život, sine – život! Okeani vode, dugi lanci ugljovodonika, sve to. Tako dobijamo samoorganizujuće sisteme. Složenost. Evoluciju. Prekrasna stvorenja.”

„I dokle to ide?”

„Ne pitaj. U ovom trenutku obično sve uništím.”

„Šta! Zašto?”

„Ako potraje predugo, pojavi se inteligencija. Sitni, mali svemirski brodovi jurcaju unaokolo. U sledećem trenutku okupiraju celi svemir. Nasrću i nema kraja nevoljama. Pomeraju zvezde, prepravljaju galaksije i šta sve ne.”

„Zvuči gadno.”

„I jeste. Jednom kada inteligentni život nestane, univerzum postane beskoristan. Najbolja stvar koju tada možeš uraditi je da ponovo podesiš konstante i gledaš novo rađanje zvezdanog kraljevstva.”

„Ovo je bilo veoma zanimljivo. Idem sada na piće. Hoćeš li sa mnom?”

„Idi ti, ja ću doći kasnije.”

„Šta te zadržava?”

„Rađa se neka civilizacija na onoj plavo-beloj planeti pa želim sačekam dok i oni sami ne dođu do stadijuma stvaranja džepnog univerzuma prije nego što sve zbrišem.”

„Zašto?”

„Oh, smešno od mene, znam. Ali, uništenje svemira mnogo je zabavnije kada mala kopilad vide šta im se sprema.”

Ova dodatna vodonič priča napisana je specijalno za posebno izdanje časopisa The Infiniti Matrix i nije sastavni deo Svonvikovog „Periodnog sistema naučne fantastike” (Periodic Table of Science Fiction).

Majkl Svonvik (Michael Swanwick, 1950-) je jedan od najzapaženijih pisaca fantastike svoje generacije, dobitnik gotovo svih važnijih žanrovskih nagrada (Hugo, Nebula, Theodore Sturgeon i World Fantasy Award). Počeo je da objavljuje početkom 1980-ih, kao jedan od osnivača sajberpunk pokreta, a do sada je objavio sedam romana, šest zbirki priča i više novela. Osim kao pisac fikcije, poznat je i kao autor brojnih eseja i „teorijskih” radova uglavnom o naučnoj fantastici i srodnim žanrovima (najpoznatiji naslov iz ovog dela Svonvikovog opusa verovatno je biografija Gardnara Dazoa „Being Gardner Dozois”).

Periodni sistem naučne fantastike (Periodic System of Science Fiction) je nastao po narudžbini webzine-a Infinite Matrix. Reč je o zbirci od 118 kratkih priča od kojih je svaka nazvana po jednom elementu iz periodnog sistema i njime inspirisana. Zbirka je konačno ipak objavljena na drugom veb sajtu, SciFi.com u periodu od 2001. do 2003. godine. U limitiranom (700 primeraka) štampanom izdanju se pojavila 2005. godine.

Uz dozvolu autora SF tim je preveo svih 118 priča, ilustrovao ih i postavio na svoj portal, na adresi www.sftim.com/svonvik/

*Preveo MasterYoda
Ilustracija: SuzanKalvin*

Priče iz kineskog zodijskog - Pacov

("Rat" from "Tales of the Chinese Zodiac" by Jeen Reese)

U godini PACOVA, devojčica Chyou postala je visoka sveštenica glodara. Napravili su joj masku od krzna bijelih miševa i upleli repove pacova u njenu dugu crnu kosu. U ruci je nosila mali skiptar – štap, ustvari – ukrašen s par mišića koje se vrte, sudaraju i plešu na maloj platformi od žada na vrhu. Umjesto zlatom, oni su njeno veličanstvo ukrasili komadima sira od jakovog mlijeka i malim parčadima šunke.

Za dugih noći sjedila je Chyou i slušala priče o bolu i nepravdi. S čudovišnim štapom u ruci, ona je igrala svoju ulogu za pacove i miševe. Pomagala im je da pronađu hranu i toplo mjesto za spavanje dok napolju kiši. Upozoravala ih je na mačke, zabavljala i učila lijepom umijeću samoodbrane (u kome je imala crni pojas šestog dana).

Bila je dobra vladarka. Glodavci su slavili njenu mudrost i hvalili njenu velikodušnost. Svojim malim šapama crtali su njene portrete i izvodili za nju predstave na maloj pozornici napravljenoj od bambusa i komadića svile.

Samo je jedna ljubomorna sitna mišja duša bila nezadovoljna. On je gundao u kanalizaciji, pod strehama a ponekad i u krošnjama drveća. Ponavljao je svoje laži i širio nezadovoljstvo. Pridružili su mu se i pacovi, uvijek spremni da iskažu nezadovoljstvo prema bilo kakvoj vlasti, i u njihovim pametnim glavama nastao je plan.

Rat, mračan i krvav, raširio se kraljevstvom glodavaca. Broj mrtvih i umirućih brzo je rastao, dok nisu prekrili puteve i zakrčili ljudske ulice.

U svom ogrtaču od bijelih miševa, sa svojim skiptarom u ruci, Chyou je prizivala duhove predaka – velikih bića koja su vladala mnogo prije nego što su izgrađeni gradovi i svijet zaražen ljudima. Veliki i nemilosrdni, ti drevni glodari uništili su pacove. Ranili su i mišjeg izroda i Chyou lično zdrobila ga je jednom od svojih slatkih crnih sandala.

Ali, kad je poslednja bitka okončana i mrtvi prebrojani na obe strane, drevni su odbili da se vrate u tamu podzemlja. Sada čak i Chyou, koja je još uvijek visoka sveštenica glodara, pažljivo osmatra sijenke i bježi kada u njima ugleda zažarene zlatne oči.

Illustration by Jenn Reese, Tales of the Chinese Zodiac #5 of 12.

